

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post
binnenland bij vooruitbetaling . f 2.00
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 3.00
Afzonderlijke nummers . . . » 0.10
Men abonneert zich voor minstens zes maanden
ingande op den dag der eerste toezending f 1.—

Prijs der advertentiën.

Per regel f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . - 0.09
» » » 1000 » . - 0.08
» » » 3000 » . - 0.07

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan den Voorzitter, G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 7a Heerengracht of aan den Secretaris, M. A. VAN HEEKEREN, 791 Loosdainscheweg, beiden Den Haag.

Voor de Administratie, ook wat betreft Abonnement en Verandering van woonplaats, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 109 Laan Copes v. Cattenb. Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEIEENSCHAPPELIJK BELANG” Haagpoort 4, Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Inhoud van dit nummer.

Onze Permanente Tentoonstelling. — Voor den Noodlijdenden Javaan. — Mededeelingen. — Vierde Jaarverslag der Vereeniging. — Bedrijfsbelasting. — Oost-Ind. Berichten. — West-Ind. Berichten. — Van Vreemde Koloniën. — De eerste Nederlanders in Laos. — Getah Pertjah. — Voornaamste Inhoud van Ned. Tijdschriften voor Oost- en West-Indië. — Feuilleton. — Mail.

Onze Permanente Tentoonstelling.

Op Dinsdag den 21 April des namiddags ten 2 ure, kwamen, op uitnodiging van de 5e commissie en onder voorzitterschap van Mr. J. W. van Lansberge, eere-voorzitter dier commissie, in ons lokaal Heerengracht 4, bij elkander eenige personen, die zich bereid hadden verklaard aandeelen te nemen in de op te richten naamloze vennootschap, die, tot bevordering van Indische nijverheid, kunstnijverheid en huisnijverheid, o. a. in den Haag, zal tot stand brengen eene permanente tentoonstelling, met gelegenheid tot koop en nabestelling en eene daaraan verbonden monstrekamer voor gewone nijverheidsartikelen.

Het doel der samenkomst was, om de conceptstatuten te bespreken en daarna tot het oprichten der Vennootschap te besluiten. Het kapitaal der Vennootschap zal f 30.000 bedragen, verdeeld in zes series van f 5000, met aandeelen groot f 50, waarvan twee series reeds zijn geplaatst. Aan schenkingen werd f 6000 ontvangen, zoodat, rekening houdende met gedane toezeggingen, een kapitaal van f 20.000 om mee te beginnen, zal voorhanden zijn.

De plaatsruimte laat ons niet toe, om thans in meer details te treden, wij doen dit in een volgend nummer, ook in verband met het hoofdartikel uit het ochtendblad van de *Nieuwe Courant* van 21 dezer. Waar wij alleen nog op willen wijzen is, dat inschrijvingen voor aandeelen of giften, nog steeds kunnen plaats hebben, en wel aan het adres van den eerevoorzitter der 5e commissie, Mr. J. W. van Lansberge, Jan van Nassaustraat 125.

Voor den Noodlijdenden Javaan.

De f 184.97, die ons door de afdeling Breda werden toegezonden, ontvingen wij nog juist in tijds om er met een enkel woord in ons vorig nummer melding van te kunnen maken.

Thans vullen wij dat bericht aan, door mee te deelen, dat genoemde som de helft is der netto-opbrengst van eene uitvoering, gegeven door de kadetten-muziekvereniging „*Sempre Crescendo*” in de lokalen der Vereeniging Concordia te Breda; de andere helft der opbrengst kwam ten bate der Vereeniging „Armenzorg” ter plaatse.

Zooewel aan de kadetten-muziekvereniging, die bij haar weldoen ook de Javanen bedacht, als aan de Bestuur onzer afdeling Breda, dat zoo trouw mede werkt aan het ten uitvoer brengen van ons werk-program, betuigt het Hoofdbestuur zijn hartelijken dank.

Namen wij 16 April het een en ander over uit „Het Witte-Kruisblad”, thans kunnen wij een paar mededeelingen doen uit een brief van den heer A. van Emmerik, dien de presidente der Vereeniging per laatste mail ontving en waarin sprake is van het aandeel, dat „Oost en West” genomen heeft in het ontstaan der Kolonie; hij schrijft o. a.:

„Met een innig gevoel van dankbaarheid herinneren wij ons het bezoek van den heer H. W. van Lawick van Pabst,

die zich namens Oost en West op de hoogte kwam stellen van de gelegenheden, om het lijden der inlandse bevolking te verzachten. Wij waren toen niet in een eigen woning en werden toch bestormd door een groote menigte van niterst hulpbehoevende, waarvan sommigen op ons erf stierven. Wij konden toen niet meer dan 3 à 4 gulden per dag besteden, zoodat de sommen van f 300, f 500 en f 1000, die wij kort achter elkaar door Z.H. EdGestr. ontvingen, ons met een gevoel van onuitsprekelijke dankbaarheid vervulden.”

Opwekkend tot het verleenen van nog meer hulp, is de wijze, waarop hij over de bestaande kolonie schrijft en zijn plannen uitlegt, om er meerdere te stichten niet alleen op Java, maar, ter bevordering der emigratie, daarna ook op Sumatra.

Gelukkig krijgt hij langzamerhand geschikte medewerkers, flinke jonge mannen, die zich geheel aan het liefdewerk wijden, terwijl ook eene sedert twee maanden uit Nederland aangekomen dame, zich bij den arbeid in de kolonie heeft aangesloten.

Men is vol ijver en vol moed, de tijd der kolonisten is verdeeld tusschen handenarbeid en schoolonderwijs, dat reeds goede vruchten draagt. Ook voor de kinderen uit naburige dessa's worden nu scholen opgericht.

Men is hier, dunkt ons, wel op den goeden weg!

Mededeelingen.

I. Van het Dagelijksch Bestuur:

In de op 20 dezer te Arnhem gehouden Jaarlijkse Algemeene Vergadering der Vereeniging, werd door de Presidente het Jaarverslag der Vereeniging voorgelezen en onder applaus goedgekeurd. Het is in dit nummer opgenomen.

Op voorstel van het bestuur werd met algemeene stemmen benoemd tot Eeredir der Vereeniging: Mr. J. W. van Lansberge, oud-Gouverneur-Generaal van Ned-Indië, Eere-voorzitter der 5e Commissie.

Tot leden van het Hoofdbestuur werden gekozen: Mevrouw M. ten Bosch-Boscher, G. P. H. H. Gonggrijp, G. A. Scherer, L. P. F. Schimpf en Mevrouw N. van Zuylen-Tromp, te 's-Gravenhage.

W. van Esveld en Mr. H. Smeenge, te Amsterdam. Mevrouw A. van Hengst-Haus, te Apeldoorn. J. Jonker, te Arnhem.

F. P. L. van Driel, te Breda. I. L. Pierson, te Nijmegen. Mr. D. Fock, te Rotterdam. D. F. Romein, te Utrecht.

Hiervan benoemde de Vergadering tot Presidente Mevrouw N. van Zuylen-Tromp, tot penningmeester den heer G. P. H. H. Gonggrijp en tot secretaris den heer L. P. F. Schimpf.

De rekening en verantwoording van den penningmeester over 1902, werd goedgekeurd en deze ter zake gedechargeerd. Het restant in kas op 1 Januari 1903 bedroeg f 295.79.

Als commissie tot het nazien der rekening en verantwoording over het loopende jaar, werden opnieuw aangewezen de heeren: R. Huygen de Raat, G. E. V. L. van Zuylen en W. van der Zijl.

Ten slotte kwam in behandeling het huishoudelijk reglement, dat na enkele, meestal den vorm betreffende, wijzigingen werd goedgekeurd.

De Presidente wijdde een woord van oprechten dank aan het afgetreden Hoofdbestuur.

II. Vereeniging „Moederland en Koloniën”.

Algemeene Vergadering op Woensdag 29 April 1903, des avonds te 8 uren, in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis.

eerst goed, dat hij gaat naar een ver land. Zoo wordt hij te beter voorbereid op 't geen hij zal aanschouwen, als eens het scherm opgaat, waaraar hij veel vreemde soorten gaat vermoeden. Nog zóóveel dagen wijst de vaartlied! Hij oefent zich in geduld, want de lange tocht is ook wel wat eentonig. Totdat, als de geelgroen geworden Oceaan reeds enkele dagen het vasteland van Zuid-Amerika heeft aangekondigd, de blijde tijding rondgaat: „het vreeschip is in zicht”. Nog een poos, daar is het. De schroef stopt even. En dan, als de loodsboot is opgehouden, daar staan ze voor de oogen van de nieuwsgierige passagiers de kinderen van dat verre land, de roeiers, uit de boot gesprongen, met hun donkere, vreemd lachende tronies en hun half naakte, gespierde leden. Dat is een voorproefje voor de nieuwen, die straks aan wal zullen stappen.

Wij zeiden 't vroeger reeds: dat vreemde went wel. Dat is maar de buitenkant. Die er niet meer van ziet en dan terugkeert, heeft wel wat te vertellen, doch het voornaamste niet. Er is zooveel, dat men pas gewaar wordt door wat in de Surinaamsche maatschappij te verkeeren en er in aanraking te komen met allerlei toestanden. Dan wordt in der daad veel vreemde gevonden, waaraan een Europeaan niet zoo licht gewent en dat hem het duidelijk maakt, hier te zijn in een maatschappij, die niet alleen op een anderen trap van ontwikkeling staat, maar uit zeer bijzondere verhoudingen en toestanden is voortgekomen. Dan ontdekt men door eigen aanschouwing, als men het soms niet wist, dat Suriname oorspronkelijk een slavenstaat was.

De slavernij behoort nu tot een verleden, waarvan nog maar weinig getuigen over zijn. Zij zijn er, onder de ouden van dagen. Men wijst ze u wel aan, die vroeger slaaf of slavin waren van dezen of genen. En gij ontmoet misschien wel eens een bejaarden slavenhouder of meesteres, die u

Voortzetting van de behandeling van het Koloniaal Programma der Vereeniging.

Aan de beurt zijn thans: VI. Bestaans- en Verkeersmiddelen. VII. Belastingen. VIII. Bestuur. IX. Leger en vloot. X. Uitbreiding van gebied. XI. Indo-Europeanen. Wordt verder herinnerd aan de wijzigingen, voorgesteld door de heeren W. R. de Greve en P. J. van Houten, zie het convocatie-bijlet van de laatst-voorgedragde vergadering.

En trouw bezoek van deze laatste bijeenkomst in dit seizoen wordt den leden aanbevolen.

Namens het Bestuur,
De Secretaris der Vereeniging,
J. L. SWART,
Stephensonstraat 23.

Vierde Jaarverslag der Vereeniging.

Uitgebracht door het Hoofdbestuur en in de Jaarlijkse Algemeene Vergadering van 20 April 1903 goedgekeurd.

Een der hoofdfacten, die wij in ons verslag over het afgelopen jaar hebben te vermelden, is de wijziging onzer Statuten.

De ondervinding had ons geleerd, dat er in den opzet der Vereeniging, volgens de oorspronkelijke statuten, verschillende leemten waren en vooral, dat het zelfstandig werken der Afdelingen en de invloed van deze op den algemeenen gang van zaken, daarbij niet voldoende tot hun recht kwamen.

Aangezien kleine wijzigingen hierin weinig verbeteringen zouden hebben gebracht, werd uit het Hoofdbestuur eene commissie benoemd, die de opdracht kreeg, om de bestaande grondslagen der Vereeniging geheel te herzien. Die commissie vervulde met ijver hare taak en had de voldoening, dat haren arbeid door het Hoofdbestuur werd goedgekeurd en dat de ontworpen „gewijzigde statuten” in de algemeene vergadering van 23 Juni 1902, in hoofdzaak nagenoeg onveranderd, werden aangenomen.

Verskillende oorzaken werkten samen, om te maken, dat de koninklijke goedkeuring daarop eerst in het begin van 1903 kon worden gevraagd en bij Koninklijk Besluit van 28 Februari j.l. verkregen. Zij zijn afgekondigd in het Staatsblad No. 72 van 26 Maart 1903. Zoodra het ontwerp-huishoudelijk reglement, dat in deze Algemeene Jaarvergadering van 20 April ter tafel komt, zal zijn goedgekeurd, zullen statuten en huishoudelijk reglement, in boekvorm vereenigd, aan alle donateurs en leden worden toegezonden.

Een tweede belangrijke gebeurtenis van den laatste tijd is: het meer vasten vorm krijgen van de plannen onzer 5de Commissie om eerst in den Haag, en daarna zoo mogelijk elders in de groote steden van Nederland en het buitenland, permanente tentoonstellingen van Indische kunstnijverheid in het leven te roepen, waar gelegenheid voor het publiek zal zijn om inkoop en nabestellingen te doen.

Zoals in een naschrift op ons vorig Jaarverslag reeds werd medegedeeld, heeft onze afdeling Ned-Indië, om krachtiger te kunnen optreden, rechtspersoonlijkheid gevraagd en zich hervormd tot eene zuster-vereeniging met den naam: „Ned-Indische Vereeniging Oost en West”.

De hoofdreden van dit zelfstandig optreden was, dat men, toen de te Weltevreden gehouden tentoonstelling van kunstnijverheid, zoo goed geslaagd was, tot het besluit kwam, om te Weltevreden te beginnen met het blijvend tot stand brengen van zulk eene inrichting, een plan, waarvoor de Indische Regeering veel sympathie had, zoodat dan ook de gevraagde, belangrijke subsidies werden verleend.

weet te vertellen, hoe 't in dien goeden ouden tijd was, toen zij een stoet van slaven op hun erf hadden en nog veel meer in de stad, werklieden, ambachtslieden ook, die voor hen het loon verdienden en daarvoor dan immers zulk een liefderijke bescherming genoten. Welzeker, dat was een goede tijd. Men raadt het zoo, als oude herinneringen loskomen en u verteld wordt, hoe met het volk op de plantages werd omgesprongen. Vriendelijke, zachtmoedige menschen waren er toen zeker ook, doch ook wreedaards en woestelingen, die voor hun voordeel of hun last weinig ontzagen. Ik las nog dezer dagen de — voor ± 100 jaren door het Teylersgenootschap — bekroonde prijsverhandeling van Jacob Haafner getiteld: „Onderzoek naar het nut der zendingen” enz.; die, wellicht wat eenzijdige, doch zeer merkwaardige mededeelingen bevat omtrent de behandeling der slaven op de plantages en vooral van de tekortkomingen der Christelijke voorgangers ten hunnen opzichte.

Suriname oorspronkelijk een slavenstaat, dat moeten wij altijd onthouden. Dan kunnen wij pas goed, d. i. met billijkheid en waardeering, de maatschappij van heden beoordeelen.

Allerlei wordt daardoor verklaard en zeer begrijpelijk. Een eigenaardige, onzes inziens zeer onaangename gewoonte is het, dat bijna bij alle woonhuizen in de stad, ook bij de groote en dofsigere een erf is dat, hetzij ruim of klein, in 't vierkant is omgeven door meest zeer kleine woningen, negerwoningen geheeten, kamers eigenlijk, die niet alleen dienen voor kokkin, huisbediende, waschvrouwen en wie al meer voor het bestuur eener enigszins ruime huishouding noodig zijn, maar ook verhuurd worden voor 3—7 gulden per maand. De bron van inkomsten voor menigen, niet bemiddeld, voor ouden van dagen, voor weduwen, niets bezittende dan zulk een huis met toebehooren, de eenige kurk, waarop men

Aan ons had Indisch „Oost en West” te kennen gegeven, dat niet alleen samenwerking in algemeenen zin, maar vooral ook krachtig samengaan op het gebied der Indische huisnijverheid- en kunstnijverheid-ontwikkeling in hare bedoeling ligt en dat zij in dit opzicht gaarne voorstellen van ons zou tegemoet zien. Die voorstellen werden door de 5e commissie ontworpen en naar Oost-Indië opgezonden, om ze zoo noodig te wijzigen en daarna te bekrachtigen, zoodat zij een vasten grondslag zouden uitmaken voor de verhouding tusschen hen, die te Batavia aan het hoofd staan van de permanente tentoonstelling, en onze 5e commissie. Deze laatste ging intusschen voort met haren eigen arbeid en zooals gebleken is uit de laatste nummers van ons Orgaan, „Het Koloniaal Weekblad”, kunnen wij de hoop koesteren, dat binnen korten tijd te 's-Gravenhage het eerste tentoonstellings-verkoops-lokaal in Nederland zal worden geopend.

Behalve kunstnijverheid, zal daarin ook de gewone huisnijverheid van den Inlander zijn vertegenwoordigd en wordt er eene monstrekamer aan verbonden, waarin voor den handel gelegenheid zal zijn, om kennis te maken met de Indische nijverheids-producten uit Oost- en West-Indië en om met de makers of verkoopters in betrekking te worden gesteld.

Veel heeft de Vereeniging bij het tot stand komen van dit een en ander te danken aan Hare Majesteit de Koningin, die reeds bij Hare bezoeken aan onze tentoonstellingen in den Haag, Hare Hooge belangstelling betoonde en nu op Haar verzoek omtrent onze nadere plannen ingelicht door den Eerevoorzitter der 5e Commissie, Mr. J. W. van Lansberge, Oud-Gouverneur-Generaal van Ned-Indië, de belangrijke gift van drie duizend gulden tot bevordering der huisnijverheid van den Oost-Indischen Inlander beschikbaar stelde, terwijl ook Hare Majesteit de Koningin-Moeder en Z. K. H. Prins Hendrik der Nederlanden, door het verleenen van geldelijken steun, Hoogstderzelver sympathie betuigden.

Omtrent den arbeid der 5e commissie kunnen wij nog mededeelen, dat de inzending der Vereeniging op de tentoonstelling van moderne decoratieve kunst te Turijn algemeen de aandacht heeft getrokken en dat daaraan door de internationale jury een hooge onderscheiding zou zijn toegekend, ware het niet, dat zij door haren grootendeels retrospectieven aard, buiten mededinging moest worden gesteld.

Te Apeldoorn werd, bij gelegenheid van de oprichting der Afdeling onzer Vereeniging aldaar, een goed geslaagde en druk bezochte tentoonstelling gehouden, terwijl het noodige is verricht om deel te nemen aan de tentoonstelling van decoratieve kunst, die in Juni van dit jaar te Groningen zal worden geopend.

In de meeste Afdelingen der Vereeniging werden in den afgelopen winter belangrijke en onderhoudende populaire voordrachten en lezingen gehouden. Die van de Afdeling 's-Gravenhage waren aan de zorg der 4e commissie toevertrouwd. Over het algemeen werden ze niet druk bezocht en kan dus niet gezegd worden, dat wij tot nu toe het doel volkomen bereikten: de kennis van onze Indië daardoor populair te maken. Toch werden alle middelen aangewend om aan deze lezingen publiciteit te geven; ook werd aan Vereenigingen en onderwijfs-inrichtingen de gelegenheid aangeboden, om voor den luttelen prijs van 10 cent de persoon ze bij te wonen.

Moet dit betrekkelijk gering bezoek nu voor ons een reden zijn, om van dit middel tot verspreiding van kennis en opwekking tot belangstelling voor Indië geen gebruik meer te maken? Wij gelooven het tegendeel. Wij kunnen ons reeds over het feit verblijden, dat in de Dagbladers veel meer dan

drijft. Een huisjesmelkerij dikwijls van zeer bedenkelijken aard. Een manier van wonen — in hokjes, met geen ander licht, dan door de voordeur en meestal geen lucht dan langs dienzelfden weg en door een paar luikjes in den achtermuur — die al zeer ongewenscht is en wel vooral in een land, waar zoowel ruimte als een open verblijf hoofdzaak is. Een rest van den slaven tijd, toen heer en vrouw de slaven, die hen bedienden, en dat waren er velen, of die voor hen werkten, met de soms niet weinig talrijke families, bij zich hielden, zoodat zij eigenlijk een kleinen hofstaat hadden, een negerijte, waarover zij den schepter voerden.

Tot heden — al wordt het gaande weg beter — leven vele lieden, echtlieden, in Suriname te zamen, zonder dat zij den ambtenaar van den burgerlijken stand hebben noodig geacht. Men sluit soms pas later, als de kinderen misschien al groot zijn, het burgerlijk huwelijk. Dat zijn daarom geen losse verbintenissen. De R. C. en de Ev. Broeder-gemeenten trachten tot voor korten tijd er zoogenaamde, kerkelijk ingezegende „bonden” van te maken. Maar thans doet men dat zoo niet meer en werkt de burgerlijke huwelijken meer in de hand. Vreemde toestanden! Ach, 't ergste van alles is het, vroeger zeer veelvuldig, thans nog veel voorkomend concubinaat. Zeker wel een der meest betreurenswaardige verschijnselen in de Surinaamsche wereld, bron van de allerbedenkelijkste verhoudingen, een bederf, dat zich aan de oppervlakte laat merken, maar innerlijk ook doorvreet, een kanker aan de welvaart der families.

Men wondte-plek in 't volksleven. Maar mede een vloek, een rampzalige macht der slavernij, die ook de verklaring is van al, wat wij noemden. Op de plantages toch was het huwelijk tusschen slaven en slavinnen niet mogelijk en in strijd met de belangen, althans met de egoïstische inzichten van de planters. Onbepakt woekerde de prostitutie voort.

FEUILLETON.

Takatories.

Die naar verre landen gaat, moet er zich op voorbereid houden, vreemde zaken te zullen ontmoeten. Is iemand, omtrent Suriname daarvan nog niet doordrongen, heeft hij nog maar enkel een Hollandsche bril op, gedurende de 16 daagsche zeereis zal hij welken genoeg ontvangen. Voor-eerst door de prantjes aan boord, waaraan de ironie en ook de overdrijving niet altijd vreemd zijn. Maar 't begint hem, als hij tenminste een begrip mens is, allengs duidelijk te worden, hoe ver hij van honk gaat: 16, 17 dagen, 't leek hij 't vooruitzien zoo weinig; luchthartige bekende oordeelden, dat het niets was. Dat het echter wel iets is, begint hij al te gevoelen, zoodra na 't Kanaal de blauwe wateren van den Atlantischen Oceaan zich voor hem uitbreiden en den blik op de kaart in de rooklucht, waarop men de vaart, die te doen is, heeft geteekend en elken middag de gemaakte mijlen auiduidt, hem een denkbeeld begint te geven van den af te leggen afstand. Dat is nog maar een kleine waarschuwing. Als hij 8 lange dagen verder is en dan op een morgen, zijn wandeling doende van voren naar achteren en visa versa en voor de afwisseling eens met verloop op de brug gestegen, zijn oogen laat wijlen over dat onmetelijke aan alle zijden, over verten nooit te voren verbeeld en dan, hoewel genietend van de onuitsprekelijke schoonheid van zee en lucht, denkt aan Ymuiden en Amsterdam en nog zóó veel bovendien en hoe verre 't reeds is en denkt, dat dit nog maar een helft is van den langen weg, dan worden misschien opeens zijn oogen geopend en ziet hij voor het

vroeger over Oost- en West-Indië geschreven wordt. Zelfs enkele provinciale bladen houden er eigen Indische berichtgevers op na. Zijn er belangstellende lezers, dan moeten er, bij eene goede keuze van voordrachten en het daarbij gebruik maken van verduidelijkende foto's of lichtbeelden, ook belangstellende toehoorders en kijkers te krijgen zijn. De studie, hoe hiertoe te geraken, wordt daarom aan de 4e Commissie en aan de Afdelingen ten zeerste aanbevolen.

Nu wij sedert 1 Januari j.l. zelf de uitgave van „Het Koloniaal Weekblad” besturen, achten wij het onzen plicht, ook in dit verslag de 4e Commissie en haren Voorzitter dank te betuigen voor de vervulling der moeitelijke taak, gedurende bijna twee jaren waargenomen en voor den durf om de uitgave van het Vereenigings-organ voor eigen rekening te beginnen, toen de Vereeniging zelve huiverig bleek dit te doen. De onderneming werd met succes bekroond, want het blijkt meer en meer, dat het K. Weekblad door velen trouw gelezen wordt en dus zijn roeping vervult, terwijl zijn arbeidsveld zich met dat der Vereeniging gestadig uitbreidt. Tot verantwoordelijk redactievoorzitter werd van af 1 Januari door ons, benoemd: de heer G. E. V. L. van Zuylen, en tot leden der redactie-commissie: de heeren J. W. L. van Dissel, M. A. van Heekeren, H. L. Vorstenbos en W. van der Zijl, de laatste met den titel van *administrateur* en tegenover ons in financieelen zin voor de uitgave van het blad verantwoordelijk.

De groote taak, die de 4e commissie thans zal trachten tot uitvoering te brengen, is: het nationaal onderwijs zoodanig van de kennis onzer koloniën en van koloniale toestanden te doortrekken, dat deze tot algemeene waardering leidt van die belangrijke deelen van het Nederlandsche rijk. Niet alleen bij het lager, maar ook bij het middelbaar en het hooger onderwijs, is het daarmee tot nu toe treurig gesteld. Pogingen om van buiten af daarop invloed uit te oefenen, hadden weinig gevolg, zoodat de commissie meent, dat alleen een krachtig en goed gemotiveerd aankloppen bij de Regeering, het gewenschte resultaat zal geven.

Eene **bemiddelingscommissie**, die tracht Oud-Indië hier te lande, die zulks noodig hebben, aan betrekkingen te helpen en die voorlichting geeft aan hen, die naar Indië gaande, daarom verzoeken, bestaat alleen bij de afdeling 's Gravenhage; bij de kleinere afdelingen wordt dit werk door de besturen gedaan. Slechts enkele malen gebeurt het, dat men gelukkig genoeg is, om een sollicitant loonend werk te bezorgen; maar dit betrekkelijk succes is toch reden genoeg, om het streven met dankbaarheid en hoop op een betere toekomst te vermelden. Van de 3e Commissie te 's-Gravenhage is secretaris: de heer G. C. A. de Witt.

Reeds in ons vorig verslag hebben wij vermeld, dat de vroegere 2e Commissie, die van „opvoeding en onderwijs in Nederland” opgeheven werd en dat er plan bestond, bij de gewijzigde statuten, dit onderdeel van ons program geheel aan de afdelingen over te dragen. Dit is geschied en het zijn de *afdelingsbesturen*, die de zorg voor de plaatsing van kinderen hebben op zich genomen.

Van deze onze hulp-aanbieding wordt echter nog maar weinig gebruik gemaakt, hetgeen wij grootdeels toe moeten schrijven aan nog onvoldoende bekendheid van dit deel onzer taak bij belanghebbenden, zoowel in Oost-, als in West-Indië; daarom zullen wij de medewerking inroepen van onze zustersvereniging te Batavia, van de afdeling te Curaçao en van ons corresponderend lid te Paramaribo, om haar, door middel der gewestelijke pers, onder de algemeene aandacht te willen brengen.

Van de Afdeling 's Gravenhage werd een gunstig verslag ontvangen omtrent de vele hulp, welke verleend werd door hare commissie (de 1e), die uitvoering geeft aan punt 5 van art. IV der gewijzigde statuten: „het geven van raad wat betreft hotels, pensions, huisvesting, inrichting, onderwijs, medische hulp, inkoop en, op verzoek van uit Indië komende personen.” In de andere afdelingen wordt dit werk door de besturen verricht.

Van de lokalen, Heerengracht 4 den Haag, werden zoolve leeskamer als restaurant, vooral in de laatste tijden slechts matig bezocht. Aangezien dit door enkelen werd geweten aan de minder gunstige ligging van het gebouw ten opzichte der woonplaats van het grootste deel der tegenwoordige Haagse leden en door velen aan de minder goede inrichting van het bovenhuis, werd door ons besloten om, nu de huur met 1° Mei verstrekken is, het niet meer in te huren. Ons Dagelijks bestuur is nu doende om voor nieuwe localiteit zorg te dragen, een vraagstuk, waarvan de goede oplossing niet gemakkelijk is, omdat daarvoor op velerlei belangen moet worden gelet. In eene daartoe opgeroepen samenkomst der aandeelhouders, van de in 1900 tot het huren en exploiteeren van het locaal gesloten leening, werd ook aan deze belanghebbenden hunne meening gevraagd. Uit een toen uitgebracht verslag is gebleken, dat in drie jaren tijds f 1100 op de exploitatie werd verloren, daarbij in aanmerking nemende, dat de Afdeling 's-Gravenhage f 1000 bijdroeg in de voor het locaal betaalde huur van 3 x f 800.

Door de obligatiehouders werden 9 aandeelen tot een

Een teugelloosheid, die in geen andere maatschappij denkbaar is, bemoeilijkt de pogingen der betersgezinden en sleepte ook de naar geregelde verhoudingen hunkerende mede. En het spreekt van zelf, dat met het vrijverklaren, de verwildering niet was verdwenen. Zij leeft in al die abnormale toestanden van tegenwoordig voort, maar vindt gelukkig tegenover zich het steeds wassend beter besef in de meer ordelijke klassen der burgerij.

In den omgang met de burgerij, met onontwikkelden en meer beschaafden, treft men onduidelijk en de meestal, breed uitgemeten, worden voorgesteld als gebreken aan het ras eigen. Daartoe behoort vooral het leugenschape, de manier — ik zeide haast het talent — om de waarheid te verbergen. Ieder, die ervaring heeft van de „kleine luijden” in Suriname, zal van die onbehebbelijke allerlei staaltjes weten bij te brengen. Wie heeft het komediespel niet vaak bijgewoond? Maar mij kwam 't altijd voor, dat we niet goed doen, met zulke zedelijke gebreken te wijten aan den aanleg, aan een ingeschapen trek, aan de soort. Mijn hemel, in de lagere deelen der bevolking, waar men ook komt, zal men toch in den regel eveneens zulke verschijnselen aantreffen. Maar voor zoover hier een uitzondering, een sterk sprekend kenmerk is, zal men verstandig doen, dit groote euvel ook te schrijven op de rekening van het vreeselijk „uitbuiting”-systeem, dat twee eeuwen lang de vloek van Suriname was. De wrede bejegening, het rechtloze bestaan, de zekerheid van voor de geringste overtreding onmededogend te worden gestraft, heeft geslacht op geslacht er toe geleid, een toevlucht te zoeken in den leugen. Deze is een kunst geworden, die van kindbeen werd geleerd en beoefend.

Maar er is nog een sproong kwaad, dan al 't genoemde, en waaraan wij den oorsprong ook in de slavernij hebben te zoeken. Ik bedoel een eigenaardig verschijnsel in de

bedrag van f 275 aan de Vereeniging geschonken, die met dankbaarheid door haar zijn aanvaard.

Met onze inzameling van gelden, ten bate der meest misdeelden onder de **noodlijkkende Javanen**, zijn wij, vlijtig doorgegaan, omdat blijkbaar de nood zich nog steeds op verschillende plaatsen ernstig doet gevoelen. En al kunnen wij nog niet zeggen, dat er erg veel werd gegeven en dat het medegegeven voor onze ongelukkige bruine broeders en zusters algemeen is in Nederland, toch ondervonden wij in verschillende Afdelingen medewerking, ook door collecten en liefdadigheidsvoorstellingen, die voor het goede doel gehouden werden, zoodat het verleden jaar genoemde cijfer van f 1500 aan overgemaakte gelden, thans tot bijna **f 23.000** is gestegen. Indirect was de goede uitslag onzer pogingen, om voor de lijdende Javanen geld bij elkaar te brengen, veel groter, want niet alleen ontvingen de landbouwkoloniën van den heer van *Emmerik* en van *mev. Jansz* voortdurend directen steun van verschillende kanten, maar ook bracht een te Semarang opgericht comité, om daar ter plaatse een hospitaal te stichten tot het opnemen van zieke en hongerende Javanen, hier te lande, volgens de laatst ontvangen berichten, ruim f 30.500 bij elkander en daarenboven een jaarlijksch bedrag van f 526 50 aan in tekening voor de exploitatiekosten. Wij hebben dit comité natuurlijk dadelijk de hand gereikt en voor het goede doel propaganda gemaakt in het Koloniaal Weekblad en daarbuiten, waarbij ook verscheidene afdelingen ijverig bijstand verleenden.

Wat wij echter vooral met blijdschap kunnen constateren, is, dat langzamerhand de overtuiging bij hen, die zich met de koloniale belangen inlaten, algemeen is geworden, dat krachtige en dadelijke maatregelen hoog noodig zijn om den treurigen economischen toestand op Java niet nog erger te zien worden, terwijl, toen wij voor het eerst de noodkreten uit Indië overbrachten, wij bij velen stuitten op volslagen ongelooft, en door sommigen zelfs werden gekeld, omdat wij voor waarheid hielden, wat de h. i. overdrijvende Indische pers mededeelde.

Ons **ledental** is in het afgelopen jaar wederom toegenomen. In Juni 1902 telden wij 1877 donateurs en leden, waarvan 200 in Oost- en 31 in West-Indië woonachtig, terwijl thans het ledental in Nederland, met enkelen in buitenlandsche Europeesche steden wonende, 1938 bedraagt, dus met 337 is toegenomen. De afdeling Curaçao telt 28 leden, terwijl vooral door de ijverige bemoeingen van den heer *B. Boekhoudt*, district-commissaris van Coronie, onlangs van verlof daaraan teruggekeerd, het aantal leden in Suriname tot 40 steeg, waaronder als donateur: de Gouverneur, de heer *C. Lely*.

Omtrent Oost-Indië kunnen wij tot ons leedwezen nog geen juiste cijfers opgeven. Het grootste deel onzer leden ging natuurlijk bij de Zustersvereniging te Batavia over en van haar hebben wij wel eene ledenlijst gevraagd, maar nog niet ontvangen. Gelet echter op de cijfers, die wij van verleden jaar bezitten en op hetgeen wij daarna, omtrent vermeerdering van het aantal leden, uit verschillende brieven hebben vernomen, schatten wij het cijfer op minstens 500.

Er is dus gestadige vooruitgang waar te nemen, maar nog lang niet in die mate, als dit het geval zij, wanneer eenmaal, door veel persoonlijke propaganda der leden, het nuttige doel en het ernstige streven van „Oost en West” nog meer algemeen bekend zullen worden.

Financieel lijkt, wanneer men alleen let op de goedgekeurde rekening en verantwoording van den penningmeester van het Hoofdbestuur, die met een batig saldo van f 295.79¹ sluit, de toestand der Vereeniging vrij gunstig.

Als men echter daarbij bedenkt, dat de rechtstreeksche en vaste inkomsten van het Hoofdbestuur, bij onze nieuwe regeling, slechts f 0.50 per lid bedragen, en dit bij het tegenwoordige getal leden een totaal geeft van f 1025.—, terwijl nu voor de redactie van het Koloniaal Weekblad op f 1000 's jaars moet worden gerekend, dan komt men tot een geheel andere beschouwing. Behalve die f 0.50 per lid, komt in de kas van het Hoofdbestuur echter, met dit jaar te beginnen, ook nog de rest der contributie van alle leden, die niet tot eene der afdelingen behooren, en daardoor zal het, naar wij hopen, mogelijk wezen, uit de Hoofdbestuurkas alle andere uitgaven te betalen, die strikt noodig zijn voor den goeden gang van zaken.

Neemt men hierbij in aanmerking, dat ook de geldelijke toestand der afdelingen, blijkens de bij dit verslag gevoegde verantwoordingen der penningmeesters, verre van schitterend is en dat juist de nieuwe organisatie reikt op een krachtig afdelingsleven, dan is het duidelijk, dat het verbeteren van de financieele positie der vereeniging een van de voornaamste punten is, waarop moet worden gelet.

In de eerste plaats zal daartoe kunnen leiden het toetreden van vele nieuwe leden.

Toen in de constitueerende vergadering van „Oost en West” het minimum der contributie zoo zóór laag werd gesteld, was dit in het vertrouwen, dat minstens de helft van het niet-onvermogen Nederland zou toetreden, zoodra het **nationaal karakter**, van het doel en streven onzer vereeniging tot allen zou zijn doordrongen, middels eene ijverige, overtuigende propaganda der leden, gesteund door de vaderlandsche pers.

Surinaamsche maatschappij, namelijk: den afkeer van bepaald handarbeid en daarmee verband houdend een gemis aan allen lust voor land- en tuinbouw-bedrijf. Men moet met zulk werk bij de meesten niet aankomen. Jongelieden van eenigen stand zullen het versmaden met te zeggen: „dat doen mijn vaders zwarte jongens!” „Dat is kooliewerk”, zegt een ander. Hollanders en vooral Hollandsche vrouwen, die zich in hun huis ten zeerste wren, gelijk zij dat met haar huishoudelijken aard in Holland gewoon zijn, dienen niet als opwekkend voorbeeld, maar worden veeleens met een glimlach aangezien. Hoe menigmaal staat men als vreemdeling verbaasd, dat in pijnlijke levensomstandigheden handen niet meer uit de mouwen worden gestoken. Welnu, dat komt niet alleen van 't klimaat. Dat is ook een rest van de slavernij. Handarbeid is door haar in onseer gebracht. De slaaf wakte, omdat hij moest en de blanke, bij hem de heer, zag het aan.

Ik zou zeer onrechtvaardig zijn, indien ik verzuimde op te merken, dat er in Suriname, in alle standen, ijverige en ook zeer naastge menschen zijn. De ambachtsstand moge de vergelijking niet kunnen doorstaan met dien van meer ontwikkelde natieën, er moge een gestadig gebrek zijn aan flinke werklieden, die niet om de geringste aanleiding er van door gaan, men treft toch ook ijverigen aan, flinke menschen, die als knecht of in eigen bedrijf, voor de hitte des daags niet vervaard, met ingenomenheid kunnen worden gadeslagen. En wie soms meenen mocht, dat de vrouwen in Suriname haar tijd in ledigheid doorbrengen, ga maar eens de erven op of de huizen, ook die van meer welgestelden binnen, en zal misschien tot het besluit komen, dat het er veel gunstiger mee staat, dan men wel eens denkt.

Neen, er wordt in Suriname wel gewerkt. Maar absoluut jammer is, dat men zoo weinig van 't leven in de natuur,

En al is er nu zeker geen reden, om te wanhopen aan de verwezenlijking van het denkbeeld: dat *door het groote getal leden*, het lage contributie-cijfer zal worden goedge maakt, — want slechts zeer langzaam dringt, vooral in ons land, het nieuwe, al is het nog zoo goed, tot de groote massa door —, Uw Hoofdbestuur vermeent toch, dat in afwachting van dit natuurlijk gevolg van ons voortdurend met klem wijzen op het groote belang, dat alle Nederlanders bij het welzijn onzer koloniën en bezittingen hebben, reeds nu door vele der tegenwoordige leden het hunne kan worden gedaan om te maken, dat geldelijke bezwaren het Hoofdbestuur en de Afdelingsbesturen niet behoeven tegen te houden om te doen, wat zij in het belang der vereeniging noodig achten.

Wanneer wij toch de contributielijsten nagaan, dan vinden wij daarop als regel, ook voor hen, die zonder bezwaar wellicht meer zouden kunnen geven, de minimum-contributie van f 1.50. Omdat wij overtuigd zijn, dat vele onzer leden, *hunne contributie zullen verhoogen*, wanneer zij weten, dat dit voor de vereeniging *hoog noodig is*, om krachtig te kunnen voortwerken in de aangegeven richting, meenen wij in dit verslag hierop in het bijzonder de aandacht te moeten vestigen.

Dit wil natuurlijk niet zeggen, dat ook zij, die jaarlijks niet meer voor „Oost en West” meenen te kunnen afzonderen, dan de minimum-contributie ons niet evenzeer welkom zijn; *de groote kracht van ons streven zal immers moeten uitgaan van de samenwerking van velen*, maar wij hebben ons alleen verplicht geacht, hen, die iets meer zouden kunnen bijdragen, er op te wijzen, dat de financieele toestand der vereeniging eene vermeerdering van het cijfer der inkomsten zeer gewenscht maakt.

Het aantal **Afdelingen**, waaruit de vereeniging bestaat, is het afgelopen jaar met ééne vermeerderd. Te Apeldoorn werd, dank zij vooral het ijverig streven van onzer vroegeren correspondent aldaar, eene afdeling opgericht, die thans reeds 78 leden telt.

Ook te Leiden en te Zutphen zullen, te oordeelen naar de verblijvende berichten, welke wij daaromtrent van onze correspondenten ontvingen, spoedig afdelingen worden gesticht en hopelijk zullen deze door meerdere worden gevolgd, ook in de Zuidelijke en Noordelijke provinciën van Nederland, van waar wij tot nu toe nog niet veel tekenen van belangstelling ontvingen.

De Parijsche afdeling ondervindt bij hare verdere vorming en inrichting de moeielijkheid, dat in het afgelopen jaar eene „Association Neerland-française” binnen Frankrijks hoofdstad werd opgericht, van wie zij de uitnodiging kreeg om zich als een zelfstandige sectie er bij aan te sluiten, evenals met de groep het Algemeen Ned. Verbond heeft plaats gehad. Dit voorstel is nog steeds bij het Bestuur der Afdeling te Parijs in overweging.

Wij zullen dit jaar niet, zooals wij het vorige jaar hebben gedaan, de door de afdelingen ingediende jaarverslagen ieder afzonderlijk afdrucken, daar ze in hoofdzaak zooveel op elkander gelijkjen. In iedere Afdeling toch werden alle krachten ingespannen, om zooveel mogelijk den kring van invloed der Vereeniging uit te breiden, en bijna overal ondervindt men den weerstand van lauwheid en onverschilligheid tegenover Indië, welke trouwens, door hun bestaan, tot de oprichting onzer Vereeniging aanleiding zijn geweest en waartegen wij in de eerste plaats strijd hebben te voeren.

Het minst is onze afdeling Groningen vooruitgegaan; het ijverige bestuur heeft nu echter al zijn hoop gevestigd op de belangstelling, die voor Indië zal worden opgewekt door hetgeen men dezen zomer daar van de Indische kunstnijverheid op de tentoonstelling zal kunnen bewonderen.

Ook te Amsterdam ging het niet voorspoedig; tal van noodlottige redenen, die het Bestuur der Afdeling inactief maakten, verenigden zich. De aankondiging onzer Jaarlijksche Algemeene Vergadering heeft echter, naar wij hopen, als krachtige opwekking gewerkt, want het is immers niet denkbaar, dat in de hoofdstad van ons Rijk, die zoowel uit het verleden, als in het tegenwoordige, hare welvaart aan Oost- en West-Indië dankt, geen bloeiende Afdeling van onze Vereeniging zou kunnen bestaan.

Wij eindigen dit verslag met een woord van warmen dank aan de Bestuursleden der Afdelingen, aan de leden der speciale commissien en aan de correspondenten; want van de kracht, welke van hen ieder afzonderlijk en van allen te zamen uitgaat, zijn het leven en de bloei onzer Vereeniging afhankelijk. Het hoofdbestuur kan slechts den weg wijzen, maar zij zijn de pionniers, die dien weg zoodanig moeten bereiden, dat velen hem opgaan; zij zijn het, die deze beweging zoodanig moeten leiden, dat wij allen gezamenlijk meer en meer ons doel nabij komen.

Arnhem 20 April 1903.

Bedrijfsbelasting.

In de bekende procedure over de vraag: of kinderen van Indische ouders, zoolang zij in Nederland verblijven houden, moeten worden aangeslagen in de bedrijfsbelasting voor de som, die hunne in Indië wonende ouders ten hunnen behoeve overmaken, is thans door den Hoogen Raad beslist.

van arbeid buiten, ook niet uit liefhebberij, op een eigen lapje grond houdt. Gerard Keller vertelde op zijn reis door Spanje te hebben opgemerkt, dat een Spanjaard, die op zijn land aan 't werk is, als hij iemand, die wat deftiger dan een bedelaar is aangekleed, ziet aankomen, zijn gereedschap neerlegt en met het omslaan van den mantel zich het air geeft van daar niets te doen, totdat de voorbijganger uit het gezicht is en hij weer kan voortgaan, zonder zich te *compromitteren*. Men zal zoo iets in Suriname niet licht aantreffen, niet omdat men aan die valsche schaamte vreemd is, doch om de eenvoudige reden, dat bijna nooit iemand is aan te treffen, die bij zulk een arbeid kan worden verlast, of hij moet een Katholiek zijn. Hoe vreemd is het! Bij ieder huis haast behoort een plekje, een stuk grond, en toch hoe weinig zijn er, die met eenige zorg wat bloemen kweeken. Wel zijn er enkelen, die er zich op verstaan, maar die hebben dan ook verband veel last van de anderen; want de verjaardagen zijn in Suriname talrijk en voor zulke gelegenheden bouquetten te maken, is een kunst, die ieder jong-meisje beoefent en ook eenigzins verstaat, 't zou daarom met de bloemen nog wat gaan. Maar overigens is het met het tuinieren en met den smaak vooral in 't landleven treurig gesteld. De trek, zelfs van de vrijgemaakte slaven, is geweest naar de stad. Van de 70.000 inwoners, die 't groote Suriname ongeveer heeft, wonen er meer dan 30.000 in Paramaribo.

We zeggen hier in Holland van iemand, die gaarne de stad ontvlucht, hij is een *buitenman*. Nu, zulke zijn er in Suriname zeker ook, maar zij zijn niet dik gezaaid. Of dan dat landelijke niet begerlijk is? Of 't ook daar niet voor velen een veel gezonder en vrijer en ruimer bestaan zou wezen, zich ergens op een eigen stukje grond aan land- of tuinbouw te wijden? Ik heb 't zoo dikwijls gedacht, wanneer ik die

Tot genoegen van alle belanghebbenden, en zeker ook van allen, die gaarne overeenstemming zien tusschen het geschreven recht en de billijkheid, is thans uitgemaakt, dat die kinderen *niet* belastingschuldig zijn. In onzen vorigen jaargang is in den breede meegedeeld, op welke gronden reeds de Rechtbank te Amsterdam tot die beslissing kwam, de Hooge Raad heeft thans die overwegingen bevestigd en daarbij nog uitdrukkelijk gezegd, dat ook de andere in art. 2b der wet van 2 October 1893 genoemde grondslagen, geen reden geven om aan belastingschuldigheid te kunnen denken.

v. S.

Oost-Indische berichten.

Suikercongres te Semarang. (1° dag) De Soesoehoenan van Solo naar Semarang. Een landbouwbelang in Indië. Ned.-Indië op de tentoonstelling te Hanoi. Particuliere mijnbouwontginning in Atjeh. Rijstcultuur op Sawahs in het Palembangse. Contract-Koelies van Sawah-Loento. Centralisatie van het beheer der West- en Oosterspoorlijnen op Java.

Het **Suikercongres** werd den 18en Maart j.l. te Semarang geopend door den heer van *Musschenbroek*; de opkomst was vrij groot, vooral uit Midden- en West-Java, *Dr. van Breda de Haan* was de vertegenwoordiger der regeering voor 's Lands plantentuin.

De voorzitter zeide o. m. in zijne openingsrede, dat hij hoopte, dat het de regeering duidelijk zal worden, dat het streven der suikerindustrieelen is, hun bedrijf aan de hand van wetenschappelijke onderzoekers en wegbereiders te verbeteren, waarvoor prestaties uit eigen middelen worden onderhouden. Niet uitsluitend aan bezuinigingen is het te danken, zeide hij, dat het bedrijf tijdens de crisis het hoofd boven water kon houden, maar vooral aan verbeteringen in het bedrijf.

Wijzende op het verschil tusschen eene suikeronderneming van 25 jaar geleden en nu, stond spreker vóór alles een rationeel bedrijf voor en ontkende, dat de suikerfabrieken ten koste van het hartebloed van den Javanen bestaan.

De ondernemingen, die alléén konden worden in stand gehouden door te beknibben op grondhuren enz. moesten maar verdwijnen en naar zijne innige overtuiging bewees de regeering aan Java indertijd een weldaad, door de suikercultuur te bevorderen, eerst in gedwongen arbeid en later door de conversie in vrije suikercultuur.

Vervolgens kwam spreker op tegen het geheimhouden der regeering der af en toe ingediende nota's over suikercultuur. Hij hoopte, dat daarmee zal worden gebroken. Het belang eischte lojjale samenwerking van suikerindustrieelen en bestuursambtenaren. Na het uitspreken der welkomstrede, las de voorzitter het verslag voor van verrichtingen van het syndicaat sedert het vorige congres.

De verschillende ingediende verzoeken werden gemeereerd, o. m. bleek, dat het syndicaat den minister van koloniën heeft verzocht het daaraan te leiden, dat een directe stoomvaartdienst van Java naar Britsch Indië en de Perzische golf werd geopend.

Het antwoord van den minister luidde, dat eerst dan subsidie kan worden verleend, wanneer blijkt, dat genoemde personen ernstig het voornemen koesteren, eene zoodanige stoomvaartverbinding tot stand te brengen.

Daarna las de heer *Mr. 's Jacob* eene schitterende voordracht voor, w. i. hij de oecoonische beteekenis van de suikerindustrie op Java uiteenzette en waarbij enkele nieuwe gezichtspunten werden geopend.

Zijne conclusie was, blijkens het *N. van den D. v. N. I.*, waaraan dit overzicht is ontleend:

„De suikerindustrie verzekert den onbemiddelden desamband diens grond te huren, tegen gevezen van zijn landbouwbedrijf; zij verzekert hem, door den huur zijner dienst, vastheid van inkomsten voor zijn levensonderhoud en verschaft hem eene ruime vergoeding voor geleverden arbeid. Zij brengt in wijden kring een voortdurend stroom van geld in omloop en opent voor hare behoeft aan technische en meer geschoolde werkkrachten de baan voor een meer ontwikkelend bestaan aan een deel der bevolking en brengt haar met westersehe cultuur in aanraking.”

Daarna sprak *Dr. van Bijstert* over eene nieuwe indeeling van bouwgrond in verband met de afkomst en scheikundige samenstelling der voornaamste bodembestanddeelen, waarop debat volgde, waarin op meer praktische indeeling van bouwgronden aangedrongen werd.

Ten slotte hield de heer *Straub* eene uiterst technische voordracht over ampasstooters, die algemeene belangstelling, maar tevens veel bestrijding uitlokte. Om 1 uur n.m. werd de eerste zitting van het congres opgeheven.

Volgens de *Malaram* zullen de Semarangers eindelijk hun nieuwsgierigheid, om den Soesoehoenan te zien bevreugd vinden. Binnenkort zal Z. H. een uitstapje maken naar die plaats.

Onder den titel „*een landbouwbelang in Indië*” komt in het *Nieuws van den Dag* voor *N. I.* een orstel voor, waaraan het volgende is ontleend:

Enigen tijd geleden, toen gewezen werd op den achteruitgang van den veestapel op Java, merkte de schrijver reeds op, dat het dan gelukkig was, dat

kreeken en rivieren bevoer: „als hier eens, zooals in andere landen, dorpen waren! Wat een veel heerlijker leven zou dat zijn dan in de stad, waar nu menigen in een bekrompen woning frische en gezonde lucht derf.”

Suriname heeft streken, die als uitlokken tot zulk een buitleven. Een kijkje in een district? Hoe zoudt gij er over denken? Wij zijn in de Para, zoo genoemd naar 't kleine rivier, dat zich bevallig kronkelt langs kleine plantages, grondjes geheeten, en zich, wat hooger op, verdeelt in *wal-kreeken* genoemd wordt, schilderachtige waterwegen midden door de maagdelijke bosschen. Wij zitten in een korjaal. Past op, als wij ons bewegen, kantelen wij omver. Het bankje is niet veel meer, dan een breede lat. En dan, hoe vermoedend op den duur dat stil zitten! Wonderlijk begroeiende oevers aan weerszijden. Reusachtige waterplanten heffen die breede bladeren op. Zonderling dooreengestregelde wortelvormen een natuurlijke waterkeering. Veelesoortige palmen overal. Zie dien waaierpalm daar eens, hoe die veelzijdige bladen, in hun wijde ronding, zich afteekenen tegen de helder blauwe lucht. En zie daarboven de hooge stammetten, die tot elkander reikende takken, waarlangs reusachtige lianen voortkruipen. Alles badend in een zee van licht, alles weerspiegeld in het donkere boschwater, waardoor voortvlucht, luisterend soms naar de plechtige stilte in de wilde en toch zoo zachte wereld. Daar zit een negervrouw en hangelt een zoodje voor middag of avond. Of zij iets van haar vangst wil verkoopen? vragen wij. Maar ze heeft niet veel trek. „Ze moet dan nog zoolve langer visschen” is het antwoord. Wat geeft ze om gold? Een hut met niet kostende pinabladen gedekt, een hamgat op zijn mees voor de rust bij nacht of warmen middag, een ijzeren pot om in te koken, een stamper om er de cassave en de bananen mee te kneeden tot die heerlijke moes; dat is

door al de spoor- en tramwegen op Java, thans aan de diere voor het transportwezen minder hooge eischen werden gesteld. Die 3500 K. M. spoor- en tramweg, welke er reeds op Java zijn - bijna alle zijn in de laatste 25 jaar aangelegd - moeten wel 't gevolg hebben, dat er nu minder vee per hoofd der bevolking noodig is, dan vroeger. Hoe zou het er uitgezien hebben, vraagt de schrijver, wanneer, na de groote verwoestingen door de veeziekte aangebracht, alle transporten nog van den veestapel afhankelijk waren gebleven?

Het schijnt wel, dat in een groot deel van Java weinig kans bestaat, den erkenden achteruitgang voor belangrijke vooruitgang te doen plaats maken.

Niet alléén verzorgt de bevolking hare beesten slecht, maar - zoo zegt reeds o. a. het Koloniaal verslag van 1876 - "in vele residentien levert de beperkte uitgestrektheid der weidegronden een belemmering op tegen de ontwikkeling van den veestapel"; volgens dat van 1877 is er "voornamelijk" gebrek aan weidegrond in Cheribon, Pekalongan, Semarang, Kedoe, Japara, Rembang en Zuid-Bagalen. Dit zal dus, met de uitbreiding der bevolking er niet beter op geworden zijn, zoodat het werkelijk gelukkig is, dat de spoor- en tramwegen een belangrijk deel van den arbeid, vroeger van de diere gevorderd, hebben overgenomen. Ook de suikerfabrikanten gaan er langzamerhand toe over, tramwegen aan te leggen voor het vervoer van het suikerriet, zij zagen zich verplicht tot railtransport, omdat zij daardoor zeker waren van geregelde aanvoer der grondstof, misschien ook uit overweging, dat de transportkosten dan minder zouden bedragen en aldus de kostprijs der suiker zou dalen, maar dat men den veestapel een dienst bewijst met zijn gebruik voor transport in te krimpden, is ongetwijfeld onwederlegbaar.

Deze theorie is dan ook nimmer door pessimisten wederlegd, wel werd een bezwaar door hen geopperd, n.l. dat al dat spoorweg- en tramwegtransport eene bron van inkomsten doet opdrijven voor de personen, die in het vervoer van het suikerriet naar de fabriek eene bestaan vonden, een argument, dat echter geen steek houdt, een "trekschuiten-argument" volgens den schrijver; wie spoorwegen aanlegt, vernietigt de inkomsten van de menschen, die met primitieve vervoermiddelen den kost verdienen!

Wat de karrevoerders aldus verloren, werd weder gecompenseerd door den minderen arbeid der heeren-dienstplichtigen.

Alles tezamen genomen, kan niet worden toegegeven dat de javaansche bevolking in haar geheel benadeeld wordt door de verbetering van het transportwezen en blijft de schrijver dan ook van oordeel dat deze verbetering den veestapel in hooge mate te goede komt.

Volgens de (niet zeer vertrouwde) statistieken, waren er 25 jaren geleden 4799 duizend, thans 5509 duizend paarden, runderen en buffels op Java, een vooruitgang dus van 10½ pct., terwijl de bevolking van 18,3 miljoen toenam tot 28,7 miljoen, een vooruitgang dus van 56 pct.

Onder zulke omstandigheden is alles, wat gedaan wordt, om het trekvee onnoodig te maken, eene uitkomst. Dat intusschen vermeerdering van den veestapel, ten behoeve van den landbouw vooral, zeer noodig blijft, wordt door niemand betwist. Wel is er, blijkens eene verklaring der regering, ten deze verhoogde belangstelling waar te nemen, maar om deze gaande te houden, zullen flinke maatregelen genomen moeten worden om het euvel der veepestalende bedwingen.

Het nederlandsche bestuur kan, in allerlei opzicht, de veepestalende bevorderen, door den veterinairdienst uit te breiden, fokstieren beschikbaar te stellen, het houden van tentoonstellingen aantemoedigen, weidegronden te doen reserveren en wat niet al, terwijl niet minder gelet zal moeten worden op het thans nog bestaande gemis aan veiligheid.

Nederlandsch-Indië schijnt op de tentoonstelling te Hanoi weer eene zeer povere figuur te hebben gemaakt; noch uit een oogpunt van kennis van land en volk, noch uit een oogmerk van handel en industrie moet de inzending, als één geheel beschouwd, doelmatig geweest zijn, terwijl bovendien het arrangement van het geheel, te wenschen heeft overgelaten.

De heer Homan van der Heijde schrijft aan het Soer. Hbl. ten minste, dat in de bijzondere afdelingen voor inlandische kunst en voor machinerieën niets betreffende Ned. Indië te vinden was, ofschoon het zeker niet moeilijk geweest zou zijn, Java, zij het alleen door platen of photo's van monumenten, in de daarvoor bestemde afdeling, zeer belangwekkend te vertegenwoordigen.

Dit zou vooral interessant geweest zijn in verband met de groote verwantschap tusschen de oude monumenten van Java en Indo-China.

Wat de machinerieën betreft, zou eene inzending bijv. van koffiepulpers vermoedelijk commerciële waarde gehad hebben, in verband met de zich ontwikkelende particuliere koffiecultuur in Tonkin en Annam. Ook eene inzending van Java-tras zou naar alle waarschijnlijkheid van belang geweest zijn, vooral omdat men in Fransch Indo-China zeer veel in zout en brak water heeft te bouwen en tamelijk verlegen zit met de mortel voor die soort werken.

Men leze verder wat de schrijver zegt: Tusschen de inzendingen van de Britsche koloniën had de bescheiden inzending van N.-I. eene plaats gevonden.

voornaamste wat een mensch noodig heeft. Zij heeft geen zorg voor winter of kleding; een pandje, een paar rokken, een mooie koto voor extra is spoedig genomen. Haar weelde is de zon en het besch, de frische morgen en de heerlijke avond, als de kreekels en de fluitpadden, nu en dan door de brulapen begeleid, zorgen voor muziek en haer niet hinderen in den gerusten slaap. De musket deert haar harde negerhuis niet en de tijger is bang voor menschen. Een vuurtje desnoods houdt hem van de kippen af. Is dat geen heerlijk leven? Heeft die vrouw geen geluk? Is zij in haar rust en zelfgenoegzaamheid niet benijdenswaardig? Een wijze, als Diogenes in zijn ton! Zoo vraagt een reisgenoot, een Amsterdamer, die er de achtertuin in zijn geboortestad bij haalt. "Is 't hier niet beter? Wat hebben wij, van beschaafter oorden, reden om op die natuurkinderen naar te zien?" En een ander zegt: nu ja, maar dit is slechts een luibakkewamen. Stel je echter voor, dat hier arbeidzame menschen woonden, die wisten wat in dien bodem en in die wateren schuilt en al die natuurlijke voorrechten konden aanwenden voor gebruik en voordeel, ja, dan was 't begerlijk hier te zijn. Zoo dachten wij allen reeds, toen we Onoribo voorbijkwamen, een plaats, waar nu enkel een hand grond is te vinden en daarop wat politiewoningen en een schoolje, (met herdenken van een bekende novelle van J. J. Cremer), "Aan 't kleine rivierke!" Zoo dacht ik, toen wij dat landelijk tafereeltje zagen, die zacht glooiende gronden, die bosschen er omheen en de Para, zich zoo aardig daar doorheen kronkelend. En niet minder werden wij door dit landschap bekoord, toen wij op Post-Republiek kwamen. Daar zocht wel eens een vermoed stelling rust en verfrisching. Want het is daar op den dag ook, maar des nachts vooral, lang zoo drukkend niet als 't soms, b. v. in den drogen tijd, in de stad zijn kan. Misschien is deze plaats bestemd om,

Die inzending bestond uit een allegaartje van een aantal toevallig saamgebrachte voorwerpen en artikelen, die ieder op zich zelf belangwekkend genoeg zijn, om tentoongesteld te worden, doch te zamen als één geheel gaven zij zelfs geen spoor van eenig algemeen idee van den Indischen archipel.

Tot de inzendingen in de N.-I. afdelingen, die het meest de aandacht trokken, behoorde o. a. eene groote collectie dames- en heerenhoeden van velelei model en materiaal van den bekenden hoedenfabrikant Petitjean te Tangerang, die een gunstigen indruk gaf van den vooruitgang en de uitbreiding van dat bedrijf. Dat nagenoeg de geheele collectie, de dameshoeden voornamelijk, prijkte met het opschrift "vendu" is wel het beste bewijs, dat de inzender den smaak en de behoefte van het publiek met succes heeft bestudeerd en getroffen. Verder was Java vertegenwoordigd door eene groote inzending koffie, cacao en specerijen in praktische detailverpakking van de cultuuronderneming Swaroe Boeleroeto; (Commercieel succes is van deze inzending niet veel te verwachten, daar Fransch Indo-China deze artikelen ook zelf voortbrengt en uitvoert, doch heeft zij zeker een goeden wenk aan de Fransche planters gegeven) door eene wijnetalage van Garreau te Buitenzorg; door eene kleine caoutchouc-collectie en een album met photo's van caoutchouc-leverende planten van 's Lands plantentuin. (Caoutchouc was, evenals rameh, in nagenoeg alle afdelingen tot vervelens toe vertegenwoordigd) en, last not least, door eene inzending van eenige anklongs en wajangpoppen en van batikwerk en ingrediënten van Prinsen Geerligts te Pekalongan. De laatste inzending was zeer belangwekkend, doch te beknopt opgesteld en niet aanschouwelijk genoeg, om de algemeene aandacht te trekken en een goed denkbeeld van het procédé te geven. Sumatra was beter vertegenwoordigd dan Java. In de eerste plaats trok daarbij de aandacht eene groote collectie Atjehsche wapenen, die op smaakvolle wijze als wandversiering was aangebracht en was ingezonden door generaal van Heutz, van wien tevens eene mooie collectie Atjehsche weefsels en kleedingstukken afkomstig was, w. o. zeer fraaie zijden, met gouddraad doorweven stoffen. Ook de Sultan van Siak had eene mooie collectie Maleische weefsels en kleedingstukken ingezonden, w. o. vooral eenige donkerroode, zeer fijne zijden met gouddraad doorweven sarongs opvlieden.

In tegenstelling met de strepen, ruiten en rechthoekige ingeweven figuren der Maleische weefsels zouden de Javaansche gebatikte sarongs, met hun grillige teekeningen een zeer eigenaardig effect gemaakt hebben. De Javaansche sarongs zijn trouwens zoo typisch, dat eene collectie daarvan op geene enkele tentoonstelling, waarop N.-I. vertegenwoordigd is, mag ontbreken.

Verder had met betrekking tot Sumatra de Sultan van Langkat een model ingezonden, van het met gele zijden en gouden borduursels en juweelen bekleede platform met kussen, dat hem tot troonzetel dient. Dit net afgewerkte voorwerp maakte veel effect.

Van Deli was er verder eene inzending tabak en van Namoe Rambi eene collectie koffie.

Eindelijk waren de vitrines bekrond met een aantal groote mooie photo's, o. a. van petroleum-etablissemanten van mr. Kapferer, terwijl een Sumatra-album van Kortmans, door middel van een groot aantal mooie photographies, een zeer volledig denkbeeld gaf van Deli en de tabakindustrie.

Ten slotte zij nog de aanwezigheid van eenige modellen van Maleische woningen en van molukse prauwen vermeld, om de alom tentoongestelde snuisterijen van kruidnagelen niet te vergeten.

Aan de Sem. Crt. ontleenen wij het bericht, dat de regering, ten opzichte van den mijnbouw in Atjeh, geen bezwaar heeft tegen de vestiging van particuliere ondernemingen, strekkende tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen of ontginningen in een gedeelte van de XXII Moekims, afdeling Groot-Atjeh, binnen zekere opgegeven grenzen en dat de betreffende aanvragen om vergunning, welke gericht zijn aan den civielen en militairen gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden, en ten zijnen kantore te Kota Radja worden ontvangen op na of 1 Juni 1903 in behandeling zullen worden genomen, maar dat zoodanige aanvragen, welke vóór dien datum zijn ingekomen, voor zover ze niet reeds afgewezen zijn, buiten behandeling blijven en dat als regel de aangevraagde opsporingsterreinen, ieder op zich zelf, geene grooter oppervlakte mogen hebben dan 15000 hectaren.

Blijkens de Semarang-Courant zullen door de regering twee mantri's oeloe-oeloe en twee ervaren landbouwers van Java naar Palembang worden gediregeerd, ten einde voorloopig gedurende ten hoogste één jaar, onder de bevelen van den resident van dat gewest, de bevolking in de afdelingen Lematang Oeloe en Ilir-Kikim en de Pasoemahlanden en Tinggi, waar de rijstcultuur tot nu toe uitsluitend op "ladangs" wordt gedreven, bekend te maken met de cultuur op "sawahs" en om de bevolking van, voor den rijstbouw geschikte, gronden voor te bereiden, zoodame de bestaande gebrekkige waterleidingen te verbeteren en nieuwe te ontwerpen.

Uit Sawah-Loento wordt aan de Sum. bode geschreven, dat onlangs een troepje afgekeurde koeliecontractanten van Java daar in den trein stapte, om via Padang naar hun "Heimat" terug te keeren. Bij navraag bleek, dat die lieden weinig lust hadden naar hun negorij terug te keeren, daar zij uit armoede hun land verlaten hadden en men hen nu, buiten hun schuld en tegen hun wil, dringt zich weer in de armen

als straks de spoorweg naar de Lawa, die immers het Paragebed zal doorsnijden geroed is, een gezocht Kurort te worden.

Nog meer was het te wenschen, dat er een trek kwam van jonge Surinamers naar zulke streken. Wie weet, wat de toekomst, wat ons de spoorweg zal brengen? Er is in de laatste jaren een toeneming van landontginning en landbouwarheid te bespeuren, van Paramaribo uit, juist in de richting van de Para.

De ondervinding heeft geleerd, dat men met wat vlijt zeer aardige winsten kan verwerven. Een aantal kleine plantages of grondjes strekken daarvan tot bewijs. Er is dan ook in dit opzicht geen regel zonder uitzondering. Een welgesteld, hoewel eenvoudig, man zei mij eens, dat hij een grond had, en zijn kinderen, ook zijne dochters had gewend daar wat werk te doen. Hij zag niet in, waarom zij te groot daarvoor zouden zijn. Hem bekwam vaak ergernis over de luiheid van vele anderen, die 't lang niet zoo goed hadden als hij. En de zijnen waren er niet minder door, dacht hij.

De kolonie heeft eene kolonisatie beleefd. In 1845 was haar droevig begin. Het is de geschiedenis van deze slecht voorbereide, zonder voldoende kennis geleide onderneming, die heel wat kan leeren; vooreerst met welke moeielijkheden pioniers in 't maagdelijk woud van Suriname kennis maken en dat de terecht geroemde, rijke bodem met zijn ontzaglijke groeikracht, zijn schatten, niet zoo maar voor 't grijpen geeft. Maar er kan toch ook uit worden opgemaakt, dat er voor hen, die 't zoeken en den rechten lust en ijver er voor hebben, in de bearbeiding van dien grond, ook zonder groote kapitalen, nog wel een goed loon is te vinden. Er zijn van die kolonisten van 1845 vielen teruggekeerd; anderen zijn bezweken; enkelen losten zich op in de stadsbevolking, maar zij, die te veel landbouwers waren om tot dit laatste te besluiten en eenmaal in Suriname, er wilden blijven, hebben

van nood en ellende te werpen.

Deze koelies worden op Java aangemonsterd en geneeskundig gekeurd, komen dan ter plaatse van bestemming, vallen door eene of andere oorzaak in handen van den geneesheer en worden dan afgekeurd.

Tot zoover valt weinig er tegen in te brengen, maar nu worden die menschen tegen wil en dank door de politie naar huis gebracht en lijdt de koelieverwer hoogstwaarschijnlijk de schade.

De schrijver vraagt dan ook, o. i. ten rechte, waarom die menschen, voor zoover ze zulks wenschen, niet in de gelegenheid gesteld worden daár te blijven of elders hun brood te verdienen als landbouwer, huisbediende enz. en waarom het door hen genoten voorschot niet terug betaald wordt? Men klaagt over overbevolking en armoede op Java, over woeste gronden die op Sumatra en de overige Buitenbezittingen braak liggen, waarom worden die menschen dan niet daár gehouden?

Naar het Soer. Nbl. mededeelt, zal het beheer van de Wester- en van de Oosterspoorlijnen worden samengetrokken en Bandoeng de zetel worden van dit centraliseerde beheer. Reeds schijnt dit plan eenige jaren in de pen te zijn, wat o. a. is afteleiden, zegt dat blad, uit het niet toestaan van de gelden, aangevraagd voor het bouwen van een bureau voor den chef der 3e afdeling, tegenover het station te Soerabaja.

Zonder twijfel is er voor de aangegeven centralisatie, volgens dat blad, iets te zeggen. De exploitatie van de Westerspoorlijnen en die van de Oosterspoorlijnen zijn geheel afgezonderd, zóó sterk is dit zelfs dat een stationschef, die uit het Westen van ons eiland naar het Oosten wordt overgeplaatst, eerst eene aparte studie heeft te maken van de verschillende circulaire, die in den loop der tijden betreffende den dienst op de Oosterspoorlijnen zijn uitgevaardigd.

Onderling overleg tusschen de chefs van de vier afdelingen, die zowel de Wester- als de Oosterspoorlijnen tellen, bestaat niet, ieder legt de reglementen uit op zijne eigen wijze en de beide algemeene chefs van exploitatie nemen eveneens voor hun personeel afzonderlijke beschikkingen. Wie dit voor oogen houdt, zal wel moeten toegeven, dat hoe ongewenscht centralisatie in Indië ook moge zijn, zij in dit bijzondere geval wel te verdedigen is, al moeten wij hiertegen over stellen, dat men evengoed kan vragen waarom de tegenwoordige regeling, nu die er eenmaal is en in de praktijk goed werkt, moet worden gewijzigd. Het voornaamste motief tot die verandering zal wel van pecuniairen aard zijn, daar er waarschijnlijk minder personeel noodig zal zijn en dit tot besparing leidt. In de plaats van vier chefs te Soerabaja zal men na de ineensmelting wellicht kunnen volstaan met de helft van dit aantal; intusschen zal te Soerabaja een gedelegeerde moeten worden aangesteld voor de regeling van zaken van ondergeschikten aard, zoodat het sluiten van overeenkomsten met de directies van particuliere spoor- en tramwegmaatschappijen.

Van het mindere personeel, dat een groot gedeelte naar Bandoeng moeten overgaan en de rest te Soerabaja blijven.

Of de eerstgenoemde categorie deze overplaatsing zal toelachen betwijfelt dat blad; door dat de vele commiezen en klerken met hun gezinnen zoo maar niet dadelijk onder dak gebracht zijn, zal stijging van de huishuren er het gevolg van zijn en hiervan weer drang naar lotsverbetering.

Alles bij elkaar genomen, bestaan de financiële voordeelen van de samentrekking van het spoorwebeheer, volgens het Soer. Hbl. grotendeels in de verbeelding van de autoriteiten, die gunstig over het voorstel adviseerden; voor hen, die van het besef doordrongen zijn dat tijd geld is, zal het aanstandsduidelijke zijn, dat de ophanden zijnde verandering uit dit oogpunt geene verbetering zal blijken. Als leek zou men zoo zeggen, dat onze tijd met zijne gestadige uitbreiding der verkeerswegen, met name in Oost-Java, nu juist niet de geschikte is, om den zetel van het beheer overtebrengen naar eene plaats, die van Soerabaja uit eerst in anderhalven dag te bereiken is.

Wie weet echter of deze centralisatie niet het gevolg is of verband houdt met het nieuwe stelsel van verdediging van Java?

West-Indische Berichten.

Onlangs kwamen in de hoofdstad van Trinidad Port of Spain, onlusten voor, tengevolge van de gebrekkige watervoorziening aldaar. Op Curaçao moet de toestand, volgens de laatst ontvangen west-indische bladen, wat den watervoorraad betreft, zooals we reeds meldden, ook al hoogst zorgelijk zijn.

De Wekker van 21 Maart II. schrijft o. a. het volgende: "In de buitendistricten is het, naar wij hooren, ellendig gesteld met de negerbevolking, die thans niet alleen niets te eten, maar bovendien geen water te drinken heeft. Wegens het wegblijven van den regen, zijn de putten opgedroogd. Wat er nog uitgehaald wordt, is modderachtig brak water, dat de rampzalige buitenneegers zich toch genoodzaakt zien te drinken, willen zij niet van dorst versmachtten. Het drinken van dat water brengt ziekten onder hen teweeg, die den ellendigen toestand der arme lieden verergeren.

Verleden week heeft het hier en daar in de buitendistricten een weinig geregend, doch dergelijke regenval betekent niet veel. Het ware te wenschen, dat het in de stad konde regenen, waar de regenbakken beginnen leeg te

zich meest allen dicht bij de stad aan den arbeid begeven, om de woeste, tot daar met bosch bedekte gronden, in weiden voor hun vee om te scheppen. Een harde taak! Men moet de oude boeren, die 't mee maakten, er van hooren vertellen. En dan, als 't verhaal u geboeid heeft, zult gij niet nog te meer welgevallen die weidegronden overzien, waarop de woning van dien man en zijn gezin nog getuigen van eenvoud en weinig behoeften. Ja, zie maar eens goed rond. De middagzon staat u toe op heel prettige wijze met dien bejaarden kolonist en zijn oudje, die nog wat van 't Utrechts accent heeft in haar spraak, de open stallen voor een zeer flinken veestand van nabij gade te slaan en uwe bliken te laten gaan over die uitgestrekte grasvlakte, waar het vee na eenige oogeblikken, kan te gast gaan, totdat de groote zon, die reeds den horizon nadert, in de gouden en purperen wolken zal zijn weggezonden. Die twee luijdes hebben ook hun avond bereikt. Nog teekent hun figuur en hun tronie de kracht, die in dezen zoon en deze dochter van het platteland van Nederland woont. Zij hebben veel gewerkt. Zij hebben, na moeielijke dagen, voorspoed genoten. Hun talrijk kroost woont hier en daar, niet ver van hen, insgelijks in nederige hooven, op de van de ouders of reeds zelf verworven gronden. Zij rusten nu, die oudjes, maar eens hebben zij, als de jongeren nu, zich in huis, bij huis, op die weidegronden, in de bosschen geveerd en gingen zij ook des morgens, voor dag en voor dauw, met hun klein karretje naar de stad om aan de klanten de melk, de eieren en ook wel vruchten en groenten te brengen. Zoo deed de man wel meest, maar als 't moest, verving zij hem, en als dan de burgers er over begonnen te denken hun bed te verlaten en zich het eerste geurige kop koffie te laten brengen, stond zij, of hij, voor de deur en had al een heel stuk morgen en heel wat werk achter den rug. Eens dachten zij: we hebben 't nu goed

raken, zoodat het water daaruit alles behalve gezond is en door velen om die reden niet dan gekookt gedronken wordt. Het regenwater kost nu reeds 15 cent per blik van ongeveer 23 liters en zal, als het niet spoedig regent, nog duurder worden en allicht niet meer te krijgen zijn, zoodat men zich mogelijk genoodzaakt zal zien, water uit het naburige Venezuela hier aan te brengen, zoodat in vroegeren tijd reeds eens is geschied.

In den treurigen toestand in de buitendistricten is allicht door het bestuur leniging te brengen, door de wegen te laten herstellen en andere werken van openbaar nut door de behoeftige buitenlui te laten verrichten.

De openbare liefdadigheid zal zich ook misschien binnenkort te betuigen hebben, om ongelukkige medemenschen van den hongerdood te redden.

Ook daar evenals op Java onder de, fier langs den vloed wapperende kleuren van Nederlands vlag honger? Reiken Oost en West elkander in zoo droevig opzicht de hand?

Wat doet het bestuur in deze tijden? is de vraag, die onwillekeurig bij een ieder oprijst en dan valt het ons op in een officieel blad, als de Curaçaosche Courant, uit een circulaire, die de Curaçaosche Maatschappij ter bevordering van landbouw enz." verspreide ter kennisgave van een plan om zich, gesteund door de medewerking der ingezetenen van een goede boormachine te voorzien, welke tegen een kleine vergoeding en de kosten van werkloon en benodigde brandstof ter beschikking zou worden gesteld van hen, die daarvoor wenschen gebruik te maken, de volgende aanhaling te zien doen:

"Indien het resultaat van deze poging bevredigend mocht zijn, en tot een voor een goede boormachine benodigd bedrag, zegge f 5000 nabijkomende som mocht worden ingeschreven, stelt de maatschappij zich voor het ontbrekende aan te vullen, of indien hare middelen niet toereikend zijn, verderfin financieelen steun te vragen van het koloniaal bestuur, waarop zeker met vertrouwen zal mogen worden gerekend, indien het door ruime deelneming van de ingezetenen de overtuiging krijgt, dat van hun kant het mogelijke wordt gedaan en het aanschaffen van een goede boormachine algemeen wenschelijk wordt geacht."

De Amigo di Curaçao teekent omtrent dit eventueel aankloppen bij het gouvernement het volgende aan: "Zoo deze aanvraag om subsidie noodig mocht blijken, vertrouwen wij dat het bestuur ons steunen zal met krachtige hand, want het geldt hier een werkelijk dringende gevoelde behoefte, waaraan wel spoedig mag worden voldaan."

Zou het niet op den weg van den nederlandschen soeverein, die werkelijk het goede wil, liggen, om het koloniaal bestuur te autoriseren om dadelijk de hand aan den ploeg te slaan en niet de resultaten van het particulier initiatief der enkelen af te wachten, waar het een levensbelang voor de massa geldt?

De, in Britsch Guyana verschijnende Argosy deelde mede, dat de gouverneur der kolonie zich tot den gouverneur van Suriname had gewend met het voorstel om Demerara telegrafisch te verbinden met Paramaribo, d. w. z., om de lijn Georgetown-Skeldon aan de Corantijn door te trekken tot de hoofdplaats van Suriname.

De Nieuwe Surinaamsche Courant teekent hierop het volgende aan:

Het voorstel lacht ons toe, als men in aanmerking neemt dat hiermede Nickerie dan eindelijk een kans krijgt op telegrafische verbinding met de stad; een verbinding die de Koloniale Staten, op initiatief van het lid Libertador Ellis, telefonisch hadden willen tot stand brengen, blijkens een post daartoe in de begroting der kolonie voor dit jaar, doch die door den Minister van Koloniën werd geroeyerd. Maar wij vreezen, dat het contract, aangegaan tusschen ons Gouvernement en de Compagnie Française des Cables télégraphiques voor de telegrafische verbinding der kolonie, onze Gouverneur beletelen in den weg gaat leggen, om op het voorstel van den Demerarischen Gouverneur in te gaan.

In ieder geval, de zaak is in goede handen: in die van onze huidige Gouverneur.

In verschillende surinaamsche bladen wordt in den laatste tijd geklaagd over het gehalte der, naar Suriname uitgezonden javaansche immigranten. Herhaaldelijk kan men in de verslagen der rechtzittingen in die bladen lezen, dat Kromo en Sidin, op surinaamschen bodem geïmporteerd, heelemaal niet beseffen, dat zij den goeden naam van een heel volk in gindsche gewesten hebben hoog te houden. Verwarde begrippen omtrent het onderscheid tusschen mijn en dijn, doen daar den javaanschen immigrant-koelie een eerste plaats innemen op de bank der beschuldigen.

Het schijnt werkelijk, in het belang ook der surinaamsche planters, noodig te zijn, dat wat beter gelet worde op het gehalte der, uitgezonden Javanen.

Die planters belevden toch al, nu laatstelijk door de daling van de cacao-prijs en verder door ziekten in de cacao, weinig gunstige tijden, zoodat de "Vereeniging voor den grooten landbouw" in Suriname zich onlangs gedrongen voelde om bij het bestuur op financieelen bijstand tegen de heersche cacaoziekte aan te dringen.

In een, ingezonden schrijven aan de Nieuwe Courant alhier, wordt met het oog op den toestand van den grooten landbouw in Suriname aangedrongen op de oprichting in Nederland van een landbouw-credietbank voor Suriname.

en de beurs is voorzien, als wij nu eens naar 't vaderland terugkeeren. Zoo gedacht, zoo gedaan. De kinderen waren nog niet volwassen of ten minste nog bij vader en moeder. Een oppak van belang en een verre reis in die dagen, 60 dagen wellicht met een zelschip. Maar ze konden wat hebben, zij die zooveel hadden doormaakt. En zoo viel 't hun niet te zwaar in dezelfde strek, waarvan zij nog een herinnering hadden bewaard, zich in te richten en zich te schikken naar de Hollandsche levensmanieren. 't Ging, althans eenige maanden. "Wij zouden 't ook wel gekoersd hebben" zei de boerin, met iets aan zich dat deed vragen, of zij 't ook nog wel niet eens beirunde, dat het niet geschied was, want het liep anders uit. De jongens vonden zich in het Holland niet op hun plaats, hadden geen goede gedachten van hun toekomst, zagen niet veel anders van zich worden dan boerenknechts. Er kwam een strenge winter; er werd geleden. Een voor er weer een Decembermaand kwam met storm en nevels in Holland, met regenvlagen nu en dan en heldere blauwe luchten er voor en na, woonde het gezin weer op hun weide nabij Paramaribo. Wat zoo twee menschen niet met elkander beleven en voor elkander in al die jaren zijn! Zij doen zien, wat het beste - het boerenleven in Suriname zijn kan, maar ook vertellen zij ons, in hun patriarhalen eenvoud, wat een kracht er schuilt in een familieleven, dat, naar vaderlandschen trant, trouw in eere bewaart.

Zoo is er in Suriname ook een buitenleven. Trouwens de plantages zijn er immers. Misschien hebben wij de gelegenheid om ook over deze een praatje te houden. Dat van heden is reeds lang genoeg.

ADVERTENTIËN.

P. Happel Jr.
 CUISINIER.
 v. Kinsbergenstraat 85d,
DEN HAAG.

Uitzending van Diners.
 Koude en warme Schotels.

Buitenverblijf
HUIZE ROSENBERG-APELDOORN.
 Besch. omgeving. — Ruime Villa.
 Wordt v. blijvend of tijdelijk gunstig
 aanbevolen.

Eene beschaafde Dame (P. G.)
 met klein gezin te Apeldoorn, zag zich
 gaarne de zorg toevertrouwd van een
 of meer kinderen, tegen billijke condi-
 titien.
 Inlichtingen b/h Bestuur v. Oost en
 West.

APELDOORN.
 Te huur
 een Gemeubileerde Villa,
 Acht Kamers, fraaie Tuin, mooie
 Stand. Geheel ingericht.
 Fr. br. No. 84, Boekh. van Wieringen,
 Apeldoorn.

Eduard Pelger,
 MAGAZIJN VAN
HEERENHOEDEN
 Prinsstraat 39,
 's-GRAVENHAGE.

BOEKHOUDEN.
 Opleiding voor Practijk en Examen.
H. VAN VEEN,
 Heemskerkstraat 9, Den Haag.

Indische Verlofgangers
 of Repatrieerenden.
 Een mooie, deftige, **complete**
inboedel, te Nijmegen, ter
 overname aangeboden.
 Adres letter B, bureau dezer Courant.

KON. NED. STOOMVERWERIJ
 Opgerecht 1864.
J. HOEVELS.
 ROTTERDAM.
CHEMISCHE WASSCHERIJ.

DAMES LAMBOUY, 2e Wagenstraat 86a, Den Haag.
 W. VAN OLFPHEN, Molenstraat 39, " "
 B. STRAUB, Frederikstraat 10, " "
 VAN ROOY, Paul Krugerlaan 20, " "

Mevrouw M. STOFFERS
 VAN SWIETENSTRAAT 134.
 Gelegenheid tot onderricht in **Huis-
 houdelijk Maleisch**. In 30 lessen kan
 men zich voldoende op de hoogte stellen.
 Informatie Bureau Oost en West.
 Vervaardiging van **Indische uitrus-
 tingen**. Voorhanden: **Ind. Koetangs**
 (Jav. en Europ. model) ter vervanging van
 corset.

BEHANGERIJ.
Stoffeederij.
Meubelmakerij.
 Complete Meubilerij.
 OBRECHTSTRAAT 173/175. DEN HAAG.
F. J. VISSER & Co.

Th. N. Eijffinger,
 Hofleverancier.
 Hooge Westeinde 5. Telefoon Interc. 124. Den Haag.
Specialiteit in Behangselpapieren,
Lincrusta Walton en Goudleerpapier.
 Salubra (muurschildering) { Hygiënisch afwaschbaar.
 Tekko (zijde imitatie) {
 Vitrauphanie-Papier (imitatie glas in lood).

W. P. de Bock,
 73 Piet Heinstraat 73, Den Haag.
 Telefoon nr. 345.
Eigen fabriikaat.

VERMEULEN's Fotografisch Atelier,
 Toussaintkade 11, 's-Gravenhage,
 is de meest gunstig bekende inrichting
VOOR
Moderne Fotografie.
 Vlucge en artistieke afwerking.
Zéér billijke prijzen.

Lambert Waterreus,
 Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.
 TELEPHOON 317.
 Importeur van Indische ingrediënten voor de rijsttafel.
 Speciale afdeeling voedings-artikelen als:
 Shredded Wheat (nieuw tarwe brood).
 Vitos-Force-Hornbij & Quakers Haverhout. Kasseler Haver-Cacao.
 Eikel-Cacao (Dr. Vinkhuijzen).
 Mutase Bisquits - Revalenta Racahout. etc. etc.

CHRIST^N. ALKA, voorheen ALKA en WECKESSER,
 Paviljoensgracht 21a. 's Gravenhage.
 Fabriek van alle soorten Koperen en Houten Blaasinstrumenten.
 Leverancier zoowel Binnen- als Buitenlandsch voor **HARMONIE-, FANFARE- en STRIJKORCHESTEN.**
 Specialiteit in
 Saxophons, Obo's, Engelsche Hoorns,
 Fagotten, Bas-Clarinetten,
 Böhm-Clarinetten en Böhm-fluiten.
 enz. enz.
 Ook alle daarbij behorende Artikelen.
 Goedkoopste adres voor
 Reparatie aan alle Muziekinstrumenten.
 Prijscurant op aanvraag gratis.

AGUILAR'S
PORT-, SHERRY, MADEIRA
 en fijne **TAFELWIJNEN,**
 zijn alom bekend.
Hoofdkantoor:
 Heerengracht 3, Den Haag.
Bijkantoor:
BATAVIA, B. DE BAS & Co.
 Succursalen: **UTRECHT en LEIDEN.**
 Agentschappen op alle Hoofdplaatsen
 in Ned. Indië.
 Interc. Telefoon 832.

Pension Büchner.
 Laan van Meerdervoort 189,
 hoek PERPONCHERSTRAAT,
 Den Haag.
 Logies te bespreken
per maand, dag en week.

A. SCHARENBERG,
 Hofleverancier.
GROOTSTE KEUZE
 IJskannen, IJselepeltjes en Schepjes
 IJs- en Koellemmers.
Sambat-Schotels.
 DEKSELS voor GLAZEN.
 5 1/2, 6 1/2, 7 1/2 en 8 1/2 cM. middellijn.
VINGERKOMMETJES.
 's-Gravenhage, Hoogstraat 15.

61 Anton Lotz,
 Horloger-Opticien.
 PIET HEINSTRAT 61,
 's-GRAVENHAGE.
 Export naar
 Oost- en West-Indië.
Horloges. — Pendules.
 Optische Artikelen.

MAGAZIJN
„NEDERLAND”,
Spui hoek Spuistraat,
DEN HAAG.
 Gunstig bekende magazijnen voor
HEEREN-, JONGEHEEREN- en KINDERKLEEDING.
 Speciale afdeeling kleding naar maat.
UITRUSTINGEN VOOR ALLE GEWESTEN

Instituut voor Onderwijs in de Fransche Taal
 (voor Volwassenen).
 DEN HAAG. TOUSSAINTKADE 24.
 Onderwijs door Fransche Leeraars.
BERLITZ METHODE. CONVERSATIE.
 Afzonderlijke Cursussen voor Dames. — Lessen in en buiten het Instituut.
VRAAGT PROSPECTUS.

Maison OSKAM.
 Grootste export voor Oost en West, zeer doelmatige blikverpakking, gave overkomst gegarandeerd.
 OSKAM's Sigaren zijn allen van eerste kwaliteit Tabaksoorten gefabriceerd en met
 de hand gemaakt, waardoor makkelijk trekken en prachtige brand, altijd is verzekerd.
 Door de zeer groote omzet, worden Oskam's Sigaren tot uiterst billijke prijzen verkocht.
Voor den Haag, Hoofmagazijn, HOOGSTRAAT 27, en
Filiale WITTE DE WITHSTRAAT 14.
Voor Rotterdam, SOETENSTEEG 7a.
E. J. G. OSKAM,
 Fabrikant, Importeur van HAVANA SIGAREN. — DEN HAAG.

J. A. DE GRUIJTER,
SMID en GASFITTER.
Aanleg van Electriche Schellen.
 MAGAZIJN VAN
 Gaskachels, Gaskronen, Baden, Gasovens, Gascomforen.
 Haarden, Kachels, Fornuizen, Geëmailleerde Huishoudelijke
 Artikelen en Keuken benodigdheden.
 Obrechtstraat 196, hoek Reinkenstraat, Den Haag.

F. H. BOTHE,
 21, Veenestraat -- Den Haag.
SPECIALITEIT IN
GEKLEURDE, ZWARTE en CRÈME STOFFEN.
Nouveaute's voor elk seizoen.
 STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN. BILLIJKEPRIJZEN.

MAGAZIJN van BEHANGERSARTIKELN.
Meubilerij. Stoffeering. Decoratiën.
H. P. MEIJS,
 Reinkenstraat 25, Den Haag.
GOEDKOOP ADRES voor alle voorkomende werkzaamheden.
 Stoomvaart-Maatschappij
„ROTTERDAMSCH LLOYD”
 Maildienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië
 in verbinding met de diensten der
Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam.	van Marseille.	te Port-Said.	te Padang.	te Batavia.
Gedé	1903	1903	1903	1903	1903.
Ongaran	2 Mei	14 Mei	19 Mei	7 Juni	9 Juni.
Sindoro *	16 "	28 "	2 Juni	21 "	23 "
Salak	30 "	11 Juni	16 Juni	5 Juli	7 Juli
Lawoe	13 Juni	25 "	30 "	19 "	21 "
Ardjoeno	27 "	9 Juli	14 Juli	2 Aug.	4 Aug.
Goentoer	11 Juli	23 "	28 "	16 "	18 "
Merapi	25 "	6 Aug.	11 Aug.	30 Aug.	1 Sept.
	8 Aug.	20 "	25 "	13 Sept.	15 "

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.
 De Hoofd-Agenten: **Ruys & Co., Rotterdam.**
 De Agenten: **Eijkensluysters & Tromp, Anna Paulownastrat 1d, 's-Hage.**

Van vreemde Koloniën.

Engeland. Generaal Botha en zijn zwager Emmett, die gedurende den zuid-afrikaanschen oorlog den durbanschen jingo's het vuur na aan de schenen legden, blijken na den vrede voor dezen nog even gevaarlijk, zoo niet gevaarlijker te zijn. Met zekeren heer Grove hebben zij zich er toe gezet om in het district Vrijheid, dat van Transvaal werd afgescheiden en bij Natal gevoegd, een omvangrijk kolonisatie- en spoorwegaanleg uittevoeren. Dat plan omvat ook den aanleg van een haven, die 50 mijlen dicht bij den Rand zou liggen dan Durban.

Met de goudopbrengst van den Rand gaat het meer van een leien dakje. De Maart-productie bedroeg in het geheel ruim 217000 onsen goud, ter waarde van een slordige 11 miljoen gulden. De mijn-magnaten zitten echter nog altijd te tobben over de aanvulling van arbeidskrachten. Er zal 'n proef worden genomen met 1000 luitjes uit Oeganda, het land der slaapziekte, maar nu wordt in de *Times* er op gewezen, dat, de val van Kano en Sokoto heel het land der Haussa's met zijn 20 tot 35 miljoen inwoners tot een vruchtbaar depot van goedkope arbeidskrachten heeft gemaakt. En in hetzelfde blad wijst de gewezen secretaris van de „Engelsche en buitenlandse anti-slavernij vereniging“ Allen er op, welk verheven werk door Sir Lugard en zijn onderbevelhebbers in Nigeria werd tot stand gebracht door een einde te maken aan het zelfstandig bestaan van landen waar niet minder dan 5 miljoen menschen in slavernij leefden. Die slaven zullen nu worden vrij gemaakt en, overeenkomstig het, door den engelschen commissaris van Oeganda, sir Johnston den aangeprezen middel eener zware hutbelasting in de vangarmen van het mijnkapitaal worden gedreven.

In Natal is een weerplicht ingevoerd, die de mannelijke ingezetenen der kolonie van 17 tot 50 jarigen leeftijd treft. De durbansche jingo's, die in de kolonie heel heft in handen hebben, schijnen dus nog niet zoo heel gerust te zijn, wat de toekomst aangaat. Aan de *Times* wordt anders geschreven, dat het wel de moeite waard is om waar te nemen, hoe de houding van het hoofdorgaan van den Bond, *Ons Land*, in den laatsten tijd veranderd is, hetgeen er op zou wijzen dat men zich in de Kaapkolonie bij het fait accompli van het resultaat van den oorlog wil neerleggen.

In Somaliland staan de troepen van generaal Manning voor het fait accompli, dat de fanatieke Mollah aan den haal is gegaan. De Engelschen zullen met de Abyssyniers samen, die nu toch werkelijk een handje helpen, trachten om den vluchteling op te drijven in het noordwestelijke hoekje van Somaliland, om hem dan te kunnen vangen. Op het oogblik vergenoegen de engelsche troepen, waarbij een handjevol gewezen national scouts uit Zuid-Afrika, zich met het buit maken van schapen, geiten en kameelen. Omtrent Obbia kraakt Reuters correspondent aldaar vreemde noten. Men weet dat de sjeik van dat land opgepakt en weggezonden werd, omdat hij de landing der engelsch indische troepen in zijn land, die van daar uit tegen den Mollah moesten ageeren, alles behalve vriendelijk opnam en nu blijkt, volgens genoemden correspondent, dat men bezwaarlijk een plekje aan de kust had kunnen vinden, waar een landing zoo moeielijk was als te Obbia. Dat punt was gekozen bij mooi weer en bij een kalme zee, wat daar 'n uitzondering moet wezen. De zee heeft dan ook geducht opruiming gehouden onder de engelsche ontcheppingsmiddelen en daaraan 'n schade toegebracht van duizenden ponden sterling.

Naar Amerika overstekend, blijven we even in het gelukkig Canada verwijlen, dat voor het loopend jaar op een overschot van 13 miljoen dollars rekt, terwijl het vroeger altijd te kort kwam. Het Dominion zal 't eerlang wellicht met het moederland te kwaad krijgen; het verlangt n. l. niet meer of minder, dan dat Engeland af zal stappen van zijn vrijhandelsstandpunt om Canada te believen, dat tegenover bevoorrecht van engelsche goederen zijnerzijds verlangt, dat in de engelsche havens invoerrechten zullen worden geheven van, niet uit Canada afkomstige zaken. Treedt het moederland niet in dien eisch, dan houdt ook de begunstiging der engelsche goederen in Canada op. Zoo dreigde ten minste onlangs de minister van financiën van het Dominion, Fielding in zijn miljoenenrede. Maar dat zijn zaken van hogere politiek, waarom de duizenden zich niet bekommeren, die thans uit Engeland naar Canada overstekken. Den 11den dezer kwamen met een enkel schip, de *Lake Manitoba* niet minder dan 1800 engelsche landverhuizers te Sint John aan. Uit Winnipeg in Canada werd aan Reuters agentschap geseind, dat men daar bijna geen raad weet op het tijdelijk onder dak brengen der menigte van immigranten. De tijd zal echter moeten leeren of de heer Barr en consorten met hun All-English Settlement in Canada, als troefkaart tegen het opringen van broeder Jonathan, niet vele menschen een koopje hebben geleverd, die eerlang wellicht niet weten hoe ze aan den kost moeten komen.

Britsch-Guyana kan evenals Canada, in tegenstelling met zijn nederlandschen buurman, op gunstige begrotingscijfers wijzen. Voor het loopend dienstjaar wordt gerekend op een overschot van 75000 gulden op een totaal aan inkomsten van om en bij de 6.5 miljoen gulden. Er zijn verschillende belastingen aamerkelijk verlicht en een enkele afgeschaft, n. l. die op de handelsreizigers, die ieder 48 dollars moesten betalen voor hun tijdelijk verblijf in de kolonie. Deze belasting heeft slechts een jaar bestaan, men vond dat zij niet voldeed.

In den loop der vorige maand hebben op het eiland Trinidad, een der west-indische koloniën van Engeland, opstootjes plaats gehad. Uit een uitvoerig schrijven aan de *Times* blijkt dat het oproer, hetwelk door de politie op bloedige wijze werd onderdrukt, zijn oorsprong had in de quaestie der watervoorziening van Port of Spain. Deze was reeds geruimen tijd onvoldoende geworden voor de, zich steeds vermeerderende bevolking. In den laatsten tijd was door de kolonie een bedrag van bijna 700 000 gulden ten koste gelegd aan uitbreiding der watervoorziening. Nu werd bevestigd dat die uitbreiding fictief, het geld der kolonie verspreid was. Dit bracht ontvredenheid te weeg en het bestuur nam toen den, weinig tactvollen maatregel om het bijwonen der zittingen van den Wetgevenden Raad slechts op vertoon van toelatingsbewijzen toe te staan. Dit was de vonk, die de vlam van het oproer deed oplaaien, met het brandend raadsgebouw als apotheose en tot slot het ruwe optreden der politie, die zooals de correspondent van het Cityblad mededeelde, vuurde op de vluchtende menigte en onschuldige toeschouwers aan de bajonetten reeg, terwijl die menschen beenen maakten om uit het ge-

drang te komen. Men telde ongeveer 18 dooden en 40 gewonden. De zaak wordt door ene, door den engelschen minister van koloniën te benoemen commissie onderzocht.

De eerste ministers der onderscheidene staten van het Australisch gemeenebest zijn nu, onder voorzitterschap van den heer See van Nieuw-Zuid-Wales samen gekomen om te beraadslagen over de belangen van den bond. Niet minder dan 44 quaesties zullen er ter sprake worden gebracht. Men is echter overengekomen om geen aanval te doen op het gemeenebest en zijn voortbestaan, en integendeel te trachten om zooveel mogelijk alle geschilpunten uit den weg te ruimen. Alsof dit mogelijk ware.

Frankrijk. Van groot gewicht voor die kolonie wordt het reisje van president Loubet naar Algiers geacht, hetwelk hij ook tot Tunis wensch uittebetrekken. Opmerkelijk was het, hoe verschillende bij de Middellandsche zee sterk geïnteresseerde zemogendheden, zoals Engeland, Italië, Spanje en zelfs Portugal zich betuyden om zich door een of meerdere oorlogsschepen te doen vertegenwoordigen in de haven van Algiers, bij gelegenheid van de aankomst van den president, die, het spreekt als het ware van zelf, ook door een eskader van de russische vloot werd verwelkomd. Maar vooral opvallend was het plotseling afreden van den gouverneur-generaal, Révoil, in den vooravond van het verwachte bezoek van het hoofd van staat. De heer Révoil had zich in de kolonie zeer bemind weten te maken, o. a. door de beschermende houding, die hij ten opzichte van de kolonisten aannam tegenover de aanvallen, die zij, naar aanleiding van het oproer te Marguerite en de behandeling der aanklacht tegen de beschuldigen voor het hof van assizen te Montpellier, zoowel in als buiten de Kamer hadden te verduren. De maire en de bisschop van Algiers wezen er in hunne begroetingsspreken tot den president op, hoe de geheele kolonie door het afreden van den heer Révoil met diep leedwezen was vervuld. En telkenmale moest de president naast het „Vive Loubet“, bij wijze van demonstratie den roep, „Vive Révoil“, hooren. De strenge doorvoering van de wet op de congregatiën, welke in Algiers veel goeds tot stand brachten, moet aan het besluit van den heer Révoil niet vreemd zijn. Zooals bekend is heeft een familielid van den oud-gouverneur in zijn blad den zoon van den premier, Combes, in een poging tot chantage met betrekking tot eventuele toelating der geestelijke fabrikanten van de bekende Chartreuzelijke beschuldigd.

Op de grenzen van Tongking moet het niet heel plus wezen. Telkenmale dringen chineseche roovers op het fransche grondgebied door, waar voornamelijk wachtposten het moeten ontgelden, met het oog op de kans om er geweren machtig te worden. Men spreekt er van om de linch-o, die een soort eereewacht voor de annamitische mandarijnen vormen, op militaire wijze te organiseren en aan deze politiemacht de bewaking der grenzen op te dragen.

Duitsland. Nadat de eilanden Oepoloë en Savaii, van de groep der Samoa-eilanden, in 1899 aan Duitschland werden toegewezen, heeft voortdurend wrijving bestaan tusschen engelsch-spreekende en deutsche kolonisten. Door het bestuur van een vereniging van planters werd den engelsch-spreekenden leden het recht ontzegd om zich van hunne moedertaal te bedienen in de vergaderingen. De gouverneur, Rolf, heeft zijn afkeuring te kennen gegeven over dit optreden der vereniging, tengevolge waarvan het voorschift om uitsluitend gebruik te maken van de deutsche taal werd ingetrokken. De *National Zeitung* vreesst evenwel dat verdere moeielijkheden niet uit zullen blijven, daar de voorzitter der bedoelde vereniging, van der Decken, geneigd is om recht, „sneidig“ tegenover zijn medeleden te werk te gaan.

Aan de *Sun* te New-York werd uit Boston medegedeeld, dat het amerikaansch bestuur der zending in den vreemde bericht ontvangen had, dat een duitsch oorlogsschip een aantal leerlingen eener, door amerikaansche zendelingen op het eiland Ruk voor-gestane school voor indische onderwijzers en godsdienstleeraars gevankelijk naar Ponope, den zetel van het bestuur der Carolinen, had meegevoerd, onder voorgeven dat zij zich aan opruijing der bevolking zouden hebben schuldig gemaakt, hetgeen evenwel door de beschuldigen wordt ontkend. Het zou ons niet verwonderen als dit optreden van den duitschen bevelhebber behoort te worden gerangschikt onder de maatregelen, om de beoefening der deutsche taal op de Carolinen, te bevorderen. Daartoe behoort toch in de eerste plaats een einde te worden gemaakt aan het overwicht, dat de engelsche taal daar door het optreden der amerikaansche zendelingen heeft gekregen. Het is nu zeer wel mogelijk dat het incident met de aanbidding van verontschuldiging door de deutsche regering zal afloopen, wijl deze zich bij het overnemen der Carolinen, plechtig verbond om het amerikaansche zendingswerk niet te bemoeielijken. Die belofte zal den heer von Billow wel door zijn collega Hay van Washington onder den neus gewreven worden, als het ten minste waar is wat de zendelingen zeggen, n. l. dat zij geenszins onrust op de eilanden trachten te verwekken.

Spoorwegaanleg ter Westkust van Afrika.

a. Deutsche Koloniën. In Togo, de meest voorspoedige dezer koloniën bestaat een spoorweg, ter lengte van 47 kilometers en met een wijde van 0.75 meter, tusschen Lome en Klein Popo. Bovendien is er een weg aangelegd tusschen Lome en Misahöhe, die als dam kan dienen voor een eventueel aan te leggen spoorweg. De beide maatschappijen, die eerstgenoemde lijn aanlegden en zullen exploiteeren, willen ook de verbinding tusschen Lome en Misahöhe tot stand brengen, maar de deutsche Rijksdag aarzelt om op de eischen der maatschappijen in te gaan. In Kamerun zal in 1904 de, 60 kilometers lange spoorwegverbinding tusschen Victoria en Mianja moeten zijn tot stand gekomen; de spoorwijdte voor deze lijn bedraagt 0.60 meter. Een heel wat grootscher werk stelt het Kameroneische spoorwegyndicaat zich voor, n. l. den aanleg van een, 400 kilometers lange, naar het Noorden voerende lijn, met een spoorwijdte van 0.75 meter. Het eerste, 200 kilometers lange gedeelte zou in 1898 moeten zijn opgeleverd. In Zuid West-Afrika is de, 382 kilometers lange verbinding tusschen Swakopmund en Windhoek, met een spoorwijdte van 0.60 meter. De aanleg van de lijn werd in 1897 om strategische redenen begonnen; de onder-secretaris van staat, von Richthofen, verklaarde dat het werk in enkele maanden tijds zou zijn afgelopen en niet meer dan 6 miljoen mark eischen. De aanleg duurde vijf volle jaren en heeft 24 miljoen mark gekost. Er bestaan plannen om het district Otavi door een zijlijn met dezen spoorweg te verbinden.

b. Engelsche Koloniën. In Sierra Leone wordt de lijn Freetown-Bò, voor rekening der kolonie zelve aangelegd. De lijn wordt 220 kilometers lang; de spoorwijdte bedraagt 0.75 meter. Het werk moet in den loop

van dit jaar worden opgeleverd. Het plan bestaat om de lijn van Bò door te trekken naar de grens van Liberia en van Sangotown een zijlijn aan te leggen naar het, 270 kilometers verwijderde, bij de bronnen van den Niger gelegen Fallaba. Op de Goudkust heeft men de, in den loop van dit jaar te voltooiden, 320 kilometers lange verbinding van Sekondi met Koemassie. De spoorwijdte bedraagt evenals voor de kaapische lijnen 1.067 meter. Het werk werd in 1900 begonnen. Het eerste, 138 kilometers lange gedeelte, is voor rekening van verschillende groote mijnbouwmaatschappijen aangelegd. Het tweede gedeelte, van Tarkawa tot Koemassie, komt voor rekening der kolonie, die daartoe een leening heeft gesloten, die notabene gewaarborgd wordt, niet door de engelsche regering, maar door een der, hiervoor bedoelde groote maatschappijen, de Ashanti Goldfields Corporation. In Nigeria heeft men de 197 kilometers lange lijn Lagos-Ibadan, eveneens met een spoorwijdte van 1.067.

c. Fransche Koloniën. De bestaande lijnen zijn die tusschen Dakar en Saint Louis en die tusschen Kayes en Bamnako, welke laatste in den loop van dit jaar geheel gereed moet zijn gekomen en dan 24 jaren arbeids en omstreeks 40 miljoen gulden zal hebben gekost. Dat komt zooals de auteur over het ontwerp van wet tot het bestaan eener spoorwegleening aan het gouvernement van Fransch West-Afrika opmerkt, omdat men zich in het moederland te veel met de uitvoering van zulke werken wil bemoeien. In aanleg zijn de lijnen Konakry-Koeroessa in Fransch Guinea en Kotonoe-Tsjaeroë in Dahomey. Van eerstgenoemde werd het eerste, 150 kilometers lange gedeelte in drie jaren tijds voltooid, terwijl de werkzaamheden verder met kracht worden voortgezet. De lijn Kotonoe-Tsjaeroë moet in 16 jaren tijds gereed zijn.

d. Congo-Staat. De, 390 kilometers lange lijn Matadi-Leopoldville heeft een spoorwijdte van 0.75 meter. De aanleg werd in 1890 begonnen en men hoopte den spoorweg in vier jaren gereed te zien. Men had echter met bijna onoverkomelijke moeielijkheden te kampen, zoodat in 1892 slechts 9 kilometers van de lijn voltooid waren. Later ging 't wat beter, zoodat de weg in 1893 kon worden opgesteld. Voorts heeft men de 150 kilometers lange lijn Boma-Boekoe Doengoe, met dezelfde spoorwijdte als boven, die in den loop van dat jaar moet zijn voltooid. Dan is den 4den Januari 1902 door den Congo-Staat aan de z.g. Compagnie des Grands Lacs concessie verleend voor den aanleg van een spoorweg, die de Congo-rivier, ter hoogte van Stanleyville met het meer Tanganyika, in de buurt van Albertville, zich verbindt; terwijl nog een andere maatschappij zich eveneens verbindingen voorstelt te maken tusschen het dal van den Congo, het Albertmeer en het Tanganyika-meer.

Portugeesche koloniën. De oudste spoorweg in deze koloniën is die van Loanda naar Ambaca, waarvan de aanleg in 1888 werd begonnen. De 363 kilometers lange lijn, met een spoorwijdte van 1.05 meter, was in 1894 voltooid. De verkisting bij den aanleg moet ontzaglijk geweest zijn; de gemiddelde kosten bedroegen omstreeks 175000 gulden per kilometer, terwijl b.v. de aanleg van een gedeelte der Freetown-Bò lijn in Sierra Leone omstreeks 27000 gulden per kilometer heeft gekost. Behalve de lijn Loanda-Ambaca heeft men in Portugeesch West-Afrika nog de, 23 kilometers lange lijn Benguela-Catumbela; terwijl het plan bestaat om een verbinding te maken tusschen Port-Alexander en Boeloewayo, die het noordelijk gedeelte van Duitsch Zuidwest-Afrika zal doorkruisen.

RECLAMES.

Abonnement geldig in
BERLITZ
meer dan 170 steden
SCHOOL
ALLE MODERNE
TALEN
Onderwijs Vertalingen
ALLEEN Tel. 138
NOORDEINDE
Uitsluitend wordt tegen arglistige nabootsing

De eerste Nederlanders in Laos.

In *Het Koloniaal Weekblad* van 16 April wordt in de rubriek „Van vreemde Koloniën“ verteld, dat in 1641 een ambtenaar onzer Oost-Indische Compagnie in Laos doordrong, en wel een „zekere Gérard“. Vermoedelijk is deze mededeeling overgenomen uit een Fransch werk, (*) want deze Gérard heet op zijn Hollandsch Gerard, en wel Gerard Wuijsthoef of Van Wuijsthoef, een onzer kranige pioniers in het Oosten. In mijn *Life and Labours of Abel Jansz. Tasman*, (Amsterdam, 1898) heb ik de aanleiding tot dezen zelfs trouwens niet onbekenden tocht medegedeeld (p. 49, 50). In April 1641 waren eenige kooplieden van Laos te Batavia verschenen. Zij deden daar het voorstel, dat Gouverneur-Generaal en Raden aan „den Coninck van dat vreemde ende bij de Nederlanders noijt bereijde land“ gezanten zonden tot het sluiten van een verdrag en het aankopen van rechtstreeksche handelsbetrekkingen. Rechtstreeksche: immers handel tusschen de O. I. C. en het „Lauwen land“ was ook vóór dien tijd hoegenaamd niet onbekend, daar de producten er van naar Kambojja afkwamen, waar de kooplieden onzer factorij aldaar ze opkochten. Onze Hooge Regeering ging op het denkbeeld in — althans om een onderzoek ter plaatse in te stellen — te eerder, daar Kambojja moeielijkheden aan den handel der „Lauwen“ in den weg legde en óók, omdat men hoopte, dat goud daar aan de markt zoude zijn. En zoo werd aan de hoofden onzer Kambojjasche loge gelast, gezanten te zenden naar Laos, met een brief en geschenken aan den vorst.

Den 15 Mei vertrokken de Lao's kooplieden uit Batavia op een Nederlandsch schip onder bevel van den beroemden Tasman en na aankomst daarvan in Kambojja werd al spoedig uitvoering gegeven aan het plan. Volgens het *Dagh-Register gehouden int Casteel Batavia Anno 1641-1642*, (uitgegeven door Dr. H. T. Colenbrander, 1900), vertrokken „den ondercoopman Wuijsthoef, nevens twee assistenten, een onderbarbier (?), 2 Nederlandsche jongens, met Intsche Lawangh als tolck“, den 1 Juli „nae de hoofstede Langsiangh int Lauwenland“. Zij hadden mede genomen „een cargasoentie van f 6601,10“ en hoopten tegen Januari of Februari van 't volgende jaar terug te zijn (blz. 88). Maar het zou langer duren. Tot December 1641 bleven

(*) Deze onderstelling is juist; de mededeeling werd overgenomen uit het, in de *Dépêche Coloniale* voorkomend verslag oever lezing over Laos. R. C.
(†) Assistent-Chirurgijn.

Wuijsthoef en de zijnen aan 't Hof van Laos, en in April daaraanvolgende keerden zij pas in Kambojja terug, na een belangwekkenden tocht. Het zou te ver voeren, de bijzonderheden daarover mede te deelen. Wij kunnen den „curieusen lezer“, om in den stijl van Wuijsthoef's tijd te blijven, daarvoor verwijzen naar Valentijn's bekend werk (Deel III, 2, *Kambojja*, blz. 50-54).
Leiden. J. E. HEERES.

Getah Pertjah.

In Frankrijk houdt men zich bezig met het probleem om de *Isonandra gutta* te acclimatiseeren, den boom, welke de Getah-Pertjah voortbrengt, zoo onmisbaar voor de daarstelling van onderzeesche kabels. Het schijnt, dat tot op den huidigen dag geen product gevonden is, dat de getah-pertjah, zooals die voorkomt in de oerboschen van Borneo, Sumatra en het schiereiland Malakka, vervangt.

Voor onderzeesch gebruik kunnen uitsluitend eerste kwaliteiten worden gebruikt.

Jaren geleden waren de oerboschen van Borneo en Sumatra rijk aan boschproducten.

Getah-Pertjah en rotchen in superieure kwaliteiten waren er in ruimen overvloed.

De getah werd gewonnen door insnijding en aftapping uitsluitend van oudere boomen.

De boomen bleven gespaard.

Lain dahoeloe, lain sekarang.

Er is, in de laatste jaren, veel vraag naar Getah.

De Chinezen denken „après nous le déluge“, geven hooge voorschotten, jagen de bevolking het bosch in; en de Dajaks kappen jong en oud, groen en rijp, zonder genade.

De eigenaen van deze verwoeste boschen, i. c. de Inlandsche Vorsten, zijn te lui, te vadsig en te dom, om aan dezen onverantwoordelijken roofbouw, door de inlanders bedreven, een einde te maken.

In Britsch-Indië heeft het Gouvernement veel gedaan tot bescherming der boomen, doch met heel gering positief resultaat.

De volgende cijfers kunnen eenig denkbeeld geven van de snelle vermeerdering van den export van Getah-pertjah.

In 1845 importeerde Europa slechts 9.000 kilogram. In 1857 produceerde de Maleische archipel 240.000 kilogram. In 1897 bedroeg de export van Sumatra 135.000 en die van Borneo 1.300.000 kilogram; in 1900 daarentegen 9.420.000 kilogram.

Men schat, dat om deze enorme cijfers te bereiken, meer dan 40 miljoen boomen moeten zijn opgeofferd.

George Town, 7 Maart.
Geurt Br. à Br.

Wij komen op tegen de algemeene qualificatie der inlandische Vorsten als lui, vadsig en dom. Wij hebben in O-Indië roofbouw zien plegen en zien toelaten ook door Europeanen, die als bekwaam en actief te boek stonden.

R. C.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

Tysman nia. 14e jaarg. (1903), afl. 2.

H. J. Wigman: Huis en erf (vervolg). — J. v. Breda de Haan: Eenige opmerkingen over Rijstteelt op droge gronden en droge kweekbedden. — W. R. Tromp de Haas: De stalmeest. — H. J. Wigman: Het verzeiden van levende planten over groote afstanden. — Sprokkelingen uit nieuwe publicaties. — Vragen en beknopte mededeelingen uit de practijk.

Indisch Militair Tijdschrift. 1903, No. 3.

L. Willemse: De richting bij de vesting artillerie. — C.: Het artilleriemateriaal op de tentoonstelling te Dusseldorf. — v. d. B.: Wat leert ons de Zuid-Afrikaansche oorlog? IV. — C.: Hoogere troepenverbanden in vredes- en oorlogstijd. — B.: Patrouille commando's. — A. Vogel: Het pioniergebedschap onzer infanterie. — S. v. 'sG.: Recidive in het militaire strafrecht. — T. C. Mets: Onderluitenanten in gerechtelijke informatie. — S.: Wenken voor den strijd tegen den inlandischen vijand. — Varia, enz. Bijlage: Rapport betreffende de proef met tien verlichte geweren, door J. C. Nijland. (officieele bijdrage van het D. v. O. in N.-L.)

De Rijnsche Zending. 1903, No. 1.

Wat kost den Heidenen hun godsdienst? — Het internationale karakter der Protestantische Zending. — E. Irlé: De arbeid der zending onder Mohammedanen. — Bericht van Br. Dorasat. — Jaarverslag van Zr. Hendrich te Poelan Kalnsa. — Boekbeoordeeling.

De Indische Mercur. 21 April 1903.

Het zesde Suikercongres te Semarang. — W. E. Leembrugge: Een oude zaak in herinnering gebracht. — Draadloze Telegraphie. — Verslag van het Mijnezwezen over het 3e kwartaal 1902. — Verslagen van Maatschappijen. Uit de oude doos, door S. Kalf: Een Indische Papierfabriek.

Verzending O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,	24 April 8 Mei	11.30 's av.
Rotterdam, Lloyd,	1 Mei 15 "	11.30 's av.
Genua, Nederland,	21 April 5 "	9.15 's av.
(Suppletioire verzending den dag volgende op den aangegeven maildag te 5.5 's morgens.)		
Marseille, Lloyd,	28 April 12 Mei	7.45 vm.
Marseille, Fr. dienst,	2 Mei 16 "	7.45 vm.
Brindisi, Eng. dienst,	24 April 8 "	1. mid.
Napels, Duits. dienst,	27 " 11 "	9.45 's av.
Via Marseille: Suppletioire verzending van brieven, briefkaarten en aangeteekende stukken den dag volgende op den aangegeven maildag te 7.45 vm.		
Via Napels: Suppletioire verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12, doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvan niet verzekerd.		

MAIL SURINAME.

St. Nazaire, Fr.,	8 Mei 8 Juni	7.45 vm.
Amsterdam, Nederl.,	30 April 14 Mei	11.20 's av.
Southampton, Eng.,	25 " 12 "	11.30 's av.

MAIL CURAÇAO.

Via Genua den 2n van elke maand, alleen op verzoek Elken Dinsdag en Vrijdag 7.20 's av. via Southampton en Queenstown en New-York.

MAIL CONGO.

Antwerpen den 15n en laatste van elke maand 7.20 's av. Lissabon den 8n en den 18n van elke maand 8.19 m.

MAIL CANARISCHE EILANDEN.

(Teneriffe.)
Southampton. Elken Vrijdag 7.20 's av.
Liverpool. Elken Maandag 7.20 's av.

ADVERTENTIEN.

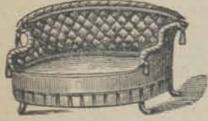
ONTVANGEN:

de Nouveautés

voor het aanstaande Saisoen.

J. V. VAN DEN AREND,
Marchand-Tailleur.

Van Kinsbergenstraat 100.
's-Gravenhage.

Corsmit Brossois & Co.
Meubelfabrikant
DEN HAAG.

Compleete Meubileering,
benevens verhuur van Meubilair.

Voor Benedenhuis p. maand f 15.—
» Bovenhuis » » 20.—
» geheel huis » » 40.—

Bijzondere conditiën voor reparatieerenden.
18, WAGENSTRAAT 18.

En gros. En détail.

Hoofd-Depôt
(voor 's-Gravenhage)
van af
15 October 1884
van het **ECHTE**
Prof. Dr. G. Jaeger's
**NORMAAL-
ONDERGOED,**
voor Heeren, Dames en
Kinderen,

in Winter- en Zomer-
qualiteit.
uit de Fabriek der
Heeren
Wilh. Benger Söhne,
Stuttgart,
tot de laagste prijzen
Lijders aan Nict en Rheumatiek ten
eerste aanbevoelen.

A. Vahle & Co.
DEN HAAG, Hoogstraat No. 14
— Telefoon 1218 —
ROTTERDAM, Hoogstraat 340.
— Telefoon 2987. —

Fournisseurs de la Cour.

KOK & ZONN,

Tailleurs,
VEENESTRAAT 39,
La Haye.

Maison recommandée
pour costumes „Genre Tailleur”
pour Dames.

A. J. MESKER,

MEUBELFABRIKANT.

Hofspui 81. Telefoon No. 240. 's-Hage.

Inrichting voor COMPLETE MEUBILEERINGEN,
zoowel in koop, als in huur.

Complete Ameublementen voor geheele huizen,
boven- of benedenhuizen steeds voorradig.

Gemeubileerde Huizen te Huur,

waarbij

Huizen met 10 Kamers f 100 per maand.
Benedenhuizen ad 45 per maand.
Bovenhuizen ad 60 per maand.
Geheele Inrichtingen steeds voorradig.

GORDIJNEN. TAPIJTEN.

A. N. BORSBOOM

COIFFEUR,

Heerengracht 50a bij de Princessegracht
DEN HAAG.

De Salons zijn des Zondags tot 6 uur geopend.

B. F. C. DALDERUP,

ATJHSTRAAT 68—68a—70, hoek Batjanstraat.
Het beste en voordeelgste adres voor

BUSGROENTEN. UITGEWOGEN GROENTEN.

ZUURKOOL. GEDROOGDE GROENTEN.

GEDROOGDE VRUCHTEN. VRUCHTEN IN BLIK.

GELD. ROOKWORST.

C. J. L. VERMEULEN,

's-Gravenhage. — Toussaintkade 11.

Speciale afdeling voor moderne en zeer billijke
LIJSTEN, MIRA-STANDAARDS en ENCADREMENTEN, in alle
genres.

Groote sorteering LIJSTEN, in verschillende maten gereed,
voor onmiddellijke aflevering.

In de zeer billijke prijzen, is het geheel
gereedmaken begrepen.

Geopend tot 's avonds negen uur.

Firma A. KOKEE.

Nieuwe Havenstraat 32^d.

UITZENDING VAN DINERS.

f 0.80 - f 1.00.

Vele Indische recommandatiën.

Vraagt offerte voor Ned. OOST en WEST INDIE.
Agent voor den Haag en omstreken, de Heer
A. DE SWERT. Schenkweg 216

E. VAN FOREEST-NIX,

WEIMARSTRAAT 37, DEN HAAG.

In Verbandstoffen, Verplegings-Artikelen,

Drogerijen, Chemicaliën.

VERF IN BUSSEN enz.

Centraal Drogist WEIMAR.

G. L. Arbeiter,

Spuistraat 63. Den Haag.

HOFBONTWERKER.

Grootste sorteering van uitsluitend 1^a Pelterijen.
Speciale Inrichting tot het bereiden en opmaken van tijgerhuiden enz.
Opzetten van Vogels en Zoogdieren.
Conserveeren van Pelterijen enz.; tegen de mot.

BROCADES & STHEEMAN. — MEPEL.

Fabriceeren alle Gecomprimeerde Geneesmiddelen,

Huis- en Plantageapotheken, Handapotheken voor Doctoren en Mijnwerken.
Gecomprimeerde Photo-Artikelen.

CASCARA-PASTILLES } zeer aangename laxermiddelen.
WONDEROLIE-PASTILLES }

INDISCHE GENEESMIDDELEN STEEDS VERSCHE AANVOER.

LEVERANCIERS VAN MEERDERE REGERINGEN.

Zie aanbevelingen Nederl. Roode Kruis, Dr. Romeyn, Prof. Korteweg,
Dr. Lingbeek, Dr. v. d. Capellen, enz. enz.
Bijna ieder geneesmiddel kan in gecomprimeerden vorm gemaakt worden.
Vraag slechts ons Fabrieksmerk. Te bekomen bij alle Apothekers.

Stoom-, Wasch- en Bleekinrichting.

OPGERICHT IN 1866.

Meermalen uitgebreid en verbeterd volgens de nieuwste en beste methode tot het wasschen,
drogen, strijken en opmaken van alle Witte Bonte, Flanelen en Wollen goederen.
Alle soorten van Gordijnen.
Geeft de meeste waarborg voor eene behandeling met bacterie vrij water uit Norton wellen
op ± 32 Meter beneden D.P. geboord en in een speciaal toestel ontijzerd.
Voordeelgste condities voor enkel gewasschen en gedroogd.
Tarieven op aanvraag gratis verkrijgbaar.

Brief adres: **GEBR. HEIJNEN.**

Witte Brug. — Den Haag.

C. HOYNG,

Den Haag. — Utrecht.

Geïllustreerde Prijscouranten worden gratis op aanvraag toegezonden.

Echt Chineesche Thee,

speciaal aanbevoelen aan Indische familie's.

Dijkstra & Co.

PARKSTRAAT 27, DEN HAAG.

Aan- en Verkoop van Effecten, Coupons enz.
Deposito's, Prolongatie.

VERSTREKKEN REISCREDIETBRIEVEN

Nederlandsch Wapenmagazijn

voorheen S. DE JAGER,
HAARLEM, Barteljorisstraat 32.
's-GRAVENHAGE. Spui 12.

Fabriek van Wapens en Schermartikelen.

Chaussures Françaises et Americaines

A. Kogels & Zoon,

56. Prinsestraat 56. — 's-Gravenhage,

Bericht de ontvangst eener fraaie collectie

VOORJAARS- en ZOMERARTIKELEN

in de nieuwste Fransche en Amerik. modellen.

SPECIALE INRICHTING VOOR SCHOEISEL OP MAAT.

R. Glastra.

5-5a BIERSTRAAT, DEN HAAG.

in VERHUIZINGEN,
MET GROOTE en KLEINE MEUBELWAGENS.

Manden en Kisten gratis
in bruikleen.

SIEGEL-PIANINO.

„Zie beoordeelingen van binnen- en buitenlandse autoriteiten, Musici en Technici.”

HOOFDAGENTSCHAP v. Nederland, Nederl.-Indië, België en Zuid-Afrika,
EERSTE NEDERL. MAATSCHAPPIJ tot Fabr. en Inv. van
Muziek-Instrumenten,
voorh. D. ANSINGH en Co., Zwolle.

Abonneert U op de

Bintang Hindia.

Geïllustreerd Tijdschrift voor den Inlander.

Abonnementsprijs f 3.— per jaar bij vooruitbetaling.
Proefnummer wordt U op aanvraag gaarne toegezonden.
DIT BLAD VERSCHIJNT ELKE VEERTIEN DAGEN.

De Haagsche Uitgevers-Maatschappij.
„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG”
HAAGPOORT 4.

Ieder oud-gast steune door zijn abonnement!

WONINGGIDS voor 's-GRAVENHAGE en OMSTREKEN

opgemaakt door 't Administratiekantoor der firma

FALKENBURG & Co.

's-GRAVENHAGE, Dennenweg 64,

wordt op aanvraag gratis toegezonden.

Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereeniging „OOST en WEST” te
's-GRAVENHAGE en te WELTEVREDEN ter beschikking van belangstellenden.

De s-Gravenhage'sche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.